

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Iets over Lepra bij de Karo-Bataks en wat voor hen gedaan werd. — Feuilleton. — Chung Hwa Hui. — Losse Opmerkingen. — Stemmen uit de Ear. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Ingezonden. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Iets over Lepra bij de Karo-Bataks, en wat voor hen gedaan werd.

Melaatschheid... Ontzetting vervult ons als wij aan die vreeselijke, en meestal ongeneeslijke infectieziekte denken en dat nog te meer, als we weten, dat reeds vanaf de oudste tijden, en in bijna elk land, die geesl der aarde, jaar in jaar uit, zoovele slachtoffers maakt. Volgens de oudste overleveringen zouden er in de vroegste historische tijden reeds 2 lepra-haarden bekend geweest zijn. De eene was gelegen aan den Nijl, en bestond reeds 2400 jaar, volgens anderen 4260 jaar voor Chr. De tweede lepra-haard, gelegen aan de oevers van de Ganges, was volgens de oudste berichten reeds 700 jaar voor Chr. bekend. Van uit den eersten is in den loop der tijden Europa besmet, en van uit den tweeden vermoedelijk China en Polynesië.

Te zeggen wanneer deze ziekte voor het eerst in onze Koloniën is gekomen, weten wij niet. Vermoedelijk is de oorspronkelijke bevolking van Java, afkomstig uit Voor- en Achter-Indië, een der oudste lepra-haarden geweest, en hebben zij de ziekte van daar medegenomen. Ook is het waarschijnlijk, dat de Chineezers, die hier reeds vroeg werden geïmporteerd, lepra hebben medegebracht, althans zeker belangrijk tot hare verspreiding hebben medegewerkt. Zoo weten wij dan tenminste, ook al steunt ons weten nog grotendeels op gissingen, van waar en hoe die al eeuwen lang gevestigde vijand tot ons kwam. Heel zeker en smartelijk tevens, weten wij, dat zij er is, en de groote vraag die de wetenschap bezig houdt, is nu wel: hoe wij haar weg zullen krijgen, althans haar meerdere zullen worden?

Het antwoord daarop is nog niet gevonden, maar men ziet met blijdschap, dat ook in onzen tijd, daar waar met rusteloozen ijver wordt gezocht. En al dadelijk zij hier opgemerkt, dat op dit terrein van werkzaamheid ook indirect de leek zich verdienstelijk maken kan. Zal toch de arts eerst de diagnose zuiver stellen, en dan daarna het medicijn kunnen toedienen, moet hij vooraf gelegenheid hebben gehad zijn patiënt lang en korteren tijd te observeren. Zeer bijzonder geldt dit voor den lepra-patiënt, aangezien hij niet alleen moet worden behandeld ten behoeve van zich zelf, doch ook en vooral, omdat zo lang hij vrij rondwandelt, hij een gevaar blijft voor zijn omgeving.

Voor de behandeling der lijders, en om de ziekte te bestrijden, zoodat die nog niet meer slachtoffers maakt, is een streng doorgevoerde afzondering (isolatie) der leprozen noodzakelijk. Eerst als daaraan is voldaan, kan van eene geregelde systematische, geneeskundige behandeling sprake zijn. De verzorging van der geïsoleerde lijders zij dan de taak van den leek. Maar nu de uitvoering daarvan. Gezeten voor de schrijftafel, laat ook deze zaak zich zoo gemakkelijk behandelen. Ieder mensch echter is de zucht naar vrijheid aangeboren, maar bijzonder ontwikkeld is dit verlangen bij den zieke, die door zijn toestand zich

toch al zoo dikwerf moet schikken, en vaak moet achterblijven bij de gezonden in zijne omgeving.

Zal de lepra-patiënt dan nu eigener beweging zijn vrijheid prijsgeven? Hierop geven wij twee antwoorden, het laatste gegrond op de ook hier opgedane ervaring.

1. Daartoe gedwongen, bijv. van overheidswege, geeft hij, moet hij, zijn vrijheid prijsgeven, doch doet dat onder protest, en men sticht een kolonie van enkel ontevreden. (Wij willen hierbij aanteekenen wat de zendeling-leeraar H. Weiss, de Beheerder der Melaatschen-Kolonie in Suriname, schreef in een zijner Mededeelingen: „het grootste gedeelte der lijders

Het Dorpshoofd van het Melaatschen-dorp „Laoc si Momo“ met zijn vrouw voor hun huisje in de kolonie.

is met dwang naar Chatillon gebracht, en dat vergeten zij hun leven lang niet).

Zich van eigen ellende bewust geworden, bied men hun de gelegenheid om zich te doen opnemen in eene vriendelijke samenleving, onder lotgenooten, wier eigen wensch het was daar te mogen wonen, en in negen van de tien gevallen kiest de patiënt die afzondering.

Dokter Bervoets, de zendeling-arts, zegt daarvan in zijn antwoord op de vraag hoe hij er toe kwam zich het lepra-vraagstuk aan te trekken het volgende: Hij was werkzaam aan het zendings-hospitaal te Modjo-Warno, toen daar een melaatsche man om hulp kwam vragen, en die daar ook opgenomen werd. Deze voelde zich alleen, en zoo eenzaam in de hem geheel onbekende omgeving, dat hij al vrij spoedig te kennen gaf, liever maar weer heen te gaan. En dat zou hij ook gedaan hebben, ware er niet juist een tweede melaatsche gekomen, een vrij oude man, en die zelf om opname vroeg. Toen hadden zij gezelschap aan elkander, en konden zich leeren wennen aan hun afgezonderd leven. De laatst aangekomene kon lezen, en heeft dit aan zijn lotgenoot geleerd, en zij beiden werden de leermeesters in dat vak van vele lijders, die na hen zijn opgenomen. Dit eenvoudige feit heeft mij aanstonds getroffen, en mijn oog geopend voor hetgeen er voor melaatschen nog gedaan kan worden, behalve de medische behandeling. Het was immer aandoenlijk om te zien hoeveel de ongelukkigen van het lezen genoten.

Verder ook merkt Dr. Bervoets op, is juist deze categorie van lijders de eenige, die men in een inrichting behoudt, hun gansche leven, en welke men zou moeten afwijzen als men niet speciaal voor hun opname zou zijn ingericht. Daarom ook moeten er afzonderlijke inrichtingen zijn, en voor zooveel moge-

lijk in het eigen land, waar de zich anmeldende leprozen direct kunnen worden opgenomen.

Geen dwang dus. Wel echter is het zeer goed, dat de geneesheeren in Indië immer aangifte zullen doen van alle gevallen van lepra, die bij hen zullen worden voorgebracht. (Staatsblad 1917, No. 700).

De besmettelijkheid van lepra is reeds vastgesteld (2de Internationale Congres te Bergen in 1919), de Regeering kan dus hare eischen stellen en moet verplichte aangifte bij besmettelijke ziekte, hier in onze Oost- evengoed kunnen als in Europa. Hierbij echter eene opmerking: Vergeten wij dan niet, dat bijna iedereen in Europa, die meent den dokter noodig te hebben, die zelf roept. Doch ook zijn de maatregelen, die in Europa worden getroffen veelal gericht tegen acute ziekten, die, hoe onaangenaam ook, dan toch veelal slechts van tijdelijken aard zijn, terwijl de maatregelen tegen lepra-lijders wel voor hun geheele leven gelden.

Daarom, al is door aangifte nu den lijder bekend, toch nog liever geen „du solst“ tot opname van overheidswege voor hen, die buiten hun schuld in dezen beklagenswaardigen toestand zijn gekomen. Het zal hen prikkelen tot verzet. Zij zullen nog meer uitwerpen en onvindbaar worden, en een afdoend middel ter bestrijding der ziekte zal misschien dan reeds gevonden zijn, als naar de lijders nog moet worden gezocht.

Laat de Overheid zich echter verzekeren van mannen en vrouwen, die voor den Inlander voelen, zijn taal spreken, en die de zieken door overreding zullen brengen in de hen wachtende leproserieën, waar zij liever zullen worden opgenomen en verpleegd, en waar alles zoo moet zijn ingericht, dat zij zich daar al spoedig meer dan ooit te voren in hun dorp, waar zij „te veel“ waren, zich thuis zullen gevoelen.

Schenke men daarom alle aandacht aan het onder 2 gegeven antwoord. Laat het particuliere initiatief nog worden aangemoedigd, en de leidende kracht zijn in het werk der lepra-bestrijding, doch zij het de taak der Regeering, om den voor dien arbeid gevraagden finantieelen steun zoo ruim mogelijk te willen verleen.

Het onderwerp is niet nieuw. Er is al veel over gesproken. Dr. de Vogel, hoofd-inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned. Indië, noemt in zijn „Opmerkingen over lepra-bestrijding“ overdruk uit het 19de Bulletin van den Bond van Geneesheeren in Nederlandsch-Indië de doktoren Bervoets en Kayser, die voor Java dit belangrijk onderwerp inleidden. Zij vertegenwoordigen daar de 2 hoofdrichtingen. Dr. Bervoets acht de inrichting van leprosen-asyls den besten weg. Dr. Kayser verkiest voornamelijk wijkverpleging, om tot een doelmatige lepra-bestrijding in Ned. Indië te geraken. Beiden gaan in hoofdzaak samen. Zij zijn tegenstanders van gedwongen isolatie.

Wij gelooven, dat voor de Buiten-Bezittingen zeker uitsluitend zal moeten worden gedacht aan afzonderlijke inrichtingen. Dan toch zal het mogelijk zijn controle te oefenen op de personen, bijzondere studie te maken van diverse vormen der ziekte, terwijl met betrekkelijk weinig personeel, een veel grooter aantal lijders zal kunnen worden verzorgd.

Inzonderheid de Bataklanden mogen nu worden genoemd, als waar de bestrijding der lepra op voornoemde wijze werd aangevangen, en evenzoo krachtig voortgezet door samenwerking van Bestuur en Zending. Reeds in 1889 begon zendeling Hanstein te

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A.

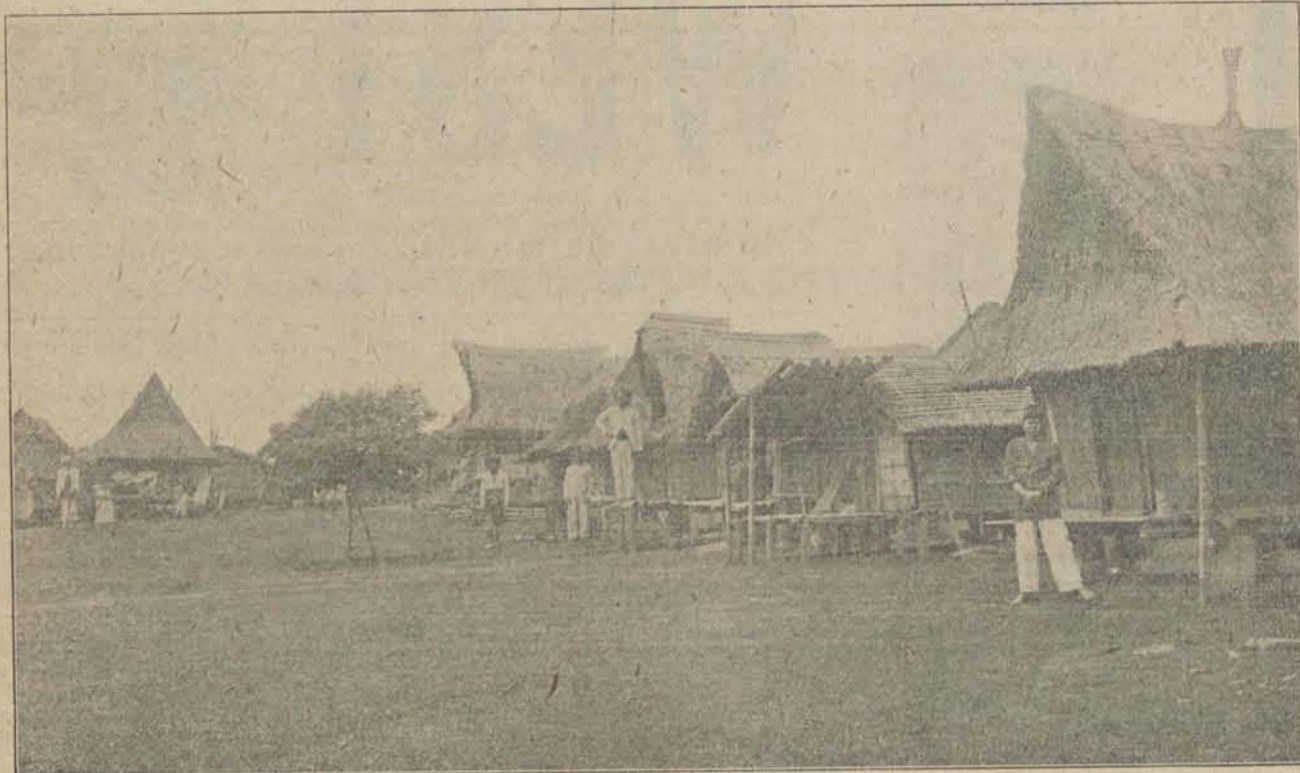
TEL. 4782.

DEN HAAG.

Sitoemba nabij Sipirok het werk onder de melaatschen. Bij de warme zwavelbronnen daar, kon hij een klein ziekenhuisje bouwen. Tien jaren later werd te Laguboti in het Toba-Batak-gebied met de verzorging der melaatschen begonnen. Een ernstig voorval was daartoe aanleiding. Op een morgen in 1899 zag zendeling Steinsieck op weg naar een zijner filialen, uit de struiken waar de hut eener melaatsche vrouw stond, rook opstijgen. Hij wist dat dit armzalig ver-

schouwd, werd besloten direct te beginnen met het stichten eener kolonie, en alhoewel aanvankelijk van de gezonde Bataksche bevolking tegenstand ondervonden werd, won barmhartigheid het toeh van barbaarsheid en kon op den 5den September 1900 de kolonie voor melaatsche Bataks „Huta Salem” (Vrededorp) worden in gebruik genomen. Eenigszins uitvoeriger willen wij stilstaan, bij hetgeen gedaan werd, voor de melaatsche Karo-Bataks.

In het Melaatschen-dorp „Laoc si Momo”.

blijf haar nog tot woning diende. En wat vond hij nu? De hut was met de struiken er om heen verbrand. Een man stond daar, en stookte het vuur op, en toen Steinsieck hem vroeg, waar de vrouw was gebleven, wees hij op een zwarte verkoolde massa. Een jongetje van 10 of 12 jaren oud stond er bij en schreide, doch de man zeide: „Schrei niet, je moeder was geen mensch meer, zij was melaatsch.”

Huiveringwekkend was het om te zien, en zoo toch was de gewoonte om zich van die melaatsch waren te ontslaan, voor hen was nergens een plaats. Meestal verbrandden zij het krot, dat daar een mensch tot ligplaats was, in den nacht. Dan werd de hut in brand gestoken, het wegloopen voor den bewoner onmogelijk gemaakt, en zoo werd de ongelukkige opgeruimd, omdat hij ziek, omdat hij melaatsch was. Na hetgeen zendeling Steinsieck nu zelf had aan-

woonachtig in de landstreek ten Noorden van het Toba-meer, ter Oostkust van Sumatra.

Een volk van landbouwers (rijstbouw) van ruim 120.000 zielen, waarvan er meer dan 70.000 op de Karo-Hoogvlakte wonen, de overigen in het Laagland, de Batak-Doesoën. Dit volk nu brengt een derde deel van hun leven door in hunne van rook doortrokken huizen, die tot woning strekken aan 4 tot 16 gezinnen, en waar men moet onderstellen, dat die alles vullende rook het aan geen baecil zal toestaan, daar zich te ontwikkelen. Een twee-derde van zijn leven brengt de Batak buiten door, waar hij werkt, ook wel luiert, in zijn tuin of op zijn rijstveld, maar altijd toch is hij, buiten zijnde, in een heerlijk klimaat, bewerkt door zon en wind, en nooit ondergaat hij hier den druk van een afmattende temperatuur. Het hoofdvoedsel van den Batak is rijst, 2 malen

FEUILLETON.

Ki Satoe en Ki Doea, Eén en Twee.*

(Slot).

't Was er geweldig druk en de menschen krioelden daar door elkander. Ki Satoe verbaasde zich daarover zeer en vroeg aan den eigenaar van de waroeng, wat toch de reden was van al die drukte.

„O”, zeide de waroenghouder, „dat zal deze man U wel vertellen” en hij wees op iemand, wien het aan te zien was, dat hij een dienaar was van den Koning.

Deze vertelde toen het volgende aan Ki Satoe:

„De Koning van Roem heeft een eenige dochter, een beeldschone prinses. Maar helaas, zij is blind en niemand kan haar van hare blindheid genezen. De Koning heeft schatten ten koste gelegd aan de knapste geneesheeren, maar niemand heeft 't rechte medicijn kunnen vinden. Nu heeft Z. M. mij gelast iemand te zoeken, die toch nog eens wil beproeven, de blinde ziende te maken. Wien 't mocht gelukken, zal als loon des Konings dochter tot vrouw krijgen en hem als Koning van deze stad opvolgen. Maar de Koning wil niet weer opnieuw in zijn hoop bedrogen worden. Daarom, wie meent de prinses te kunnen genezen, maar het ten slotte niet kan, zal gedood worden. Reeds verschillende doktoren hebben hunne pogingen met den dood moeten bekoopen.”

„O”, zei Ki Satoe, „is 't anders niet, nu, dan wil ik des Konings dochter genezen en vorst van deze stad worden.”

Toen de waroenghouder deze woorden hoorde, zeide hij: „Hoor eens vriendje, je spreekt al te ondoordachte woorden, maar wat kan men van iemand met jouw uiterlijk ook anders verwachten!”

Maar de dienaar des Konings was blijde weer iemand gevonden te hebben, die wilde beproeven, zijn jonge meesteres te helpen, en hij voegde den waroenghouder toe: „Hoor eens, je moogt niemand om zijn uiterlijk geringschatten” en tot Ki Satoe zeide hij: „Kom mee, fluks naar den Koning!”

* Door B. Alkema naverteld naar den Soendaneeschen tekst van Pariboga, vijf en twintig Soendaneesche Sprookjes, verzameld door C. M. Plecyte in „Twaalf Soendaneesche en Javaansche Sprookjes”, uitgegeven door J. H. de Bussy.

Toen ze den Koning naderden, riep deze al uit de verte zijn dienaar toe: „Wat breng je me daar voor een kerel!” „Met Uw welnemen Sire, antwoordde de dienaar, deze man beweert Hare Hoogheid de Prinses te kunnen genezen.”

De Koning zeide tot Ki Satoe: „Weet wat je doet, vriend, als 't je niet gelukt de prinses te herstellen, ben je een kind des doods.”

Doch Ki Satoe was in 't geheel niet bang, noch voor den Koning, noch voor diens bedreigingen. Hij hurkte voor hem neder en zeide: „'t Is goed Sire, als het er toe komen moet, dood mij maar.”

De Koning gelastte daarop de prinses te genezen, zonder dat deze tegenwoordig was. Hij meende, dat het voldoende zou zijn, als Ki Satoe slechts een toverspreuk uitte. Maar daartoe was deze niet bereid. Hij eischte, dat de prinses voor hem gebracht zou worden. Toen riep de vader zijn dochter. Fluks nam Ki Satoe een paar bladeren van den Singawerengboom, wreef ze fijn tusschen zijn handen en streek ze daarna op de oogen van de prinses.

Nauwelijks was dat gebeurd, of op 't zelfde oogenblik kon de hooge patiënte zien.

Toen de Koning dat zag, was hij buiten zichzelf van blijdschap. Hij omhelsde Ki Satoe en riep al maar: „Wel, wel, wat ben ik gelukkig, wat ben ik gelukkig, nu heb ik een jeugdigen schoonzoon.”

Toen hij van zijn eerste vreugde wat bekomen was, riep hij zijn eersten minister en beval dezen: „Maak gauw alles gereed voor een feest.” Daarna pas vroeg hij aan Ki Satoe: „Maar wie ben je eigenlijk; hoe heet je, van waar kom je en waartoe kwam je hier in de stad?”

Ki Satoe antwoordde: „Mijn naam is Ki Satoe; ik kom van de desa Noesantara en mijn plan was om hier onderwijst te zoeken in den godsdienst.”

De Koning antwoordde: „Daar kan nu niets van komen; je moet nu hier Koning worden en huwen met de prinses; vandaag en morgen zullen we vroolijk feest vieren.”

Daarop gelastte hij zijn eersten minister alles in gereedheid te brengen voor 't feest. 't Was een schitterende bruiloft, die er gevierd werd en van alle kanten werden geschenken gebracht: rijst, kippen, vruchten, geld, kleeren, ieder wilde meehelpen het feest zoo vroolijk mogelijk te doen zijn.

Toen de bruiloft achter den rug was, vroeg de jonge vorst aan den Koning: „Heer, van wien is nu deze stad Roem?” De oude Koning antwoordde: „Vroeger was zij van mij, maar nu is zij het eigendom van u, mijn zoon!” „Dat wist ik reeds lang”, antwoordde deze. „Feite-

GINNEKEN.
Inrichting voor Physische Therapie

„W&RISHOFEN”.

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.

Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibro-massage enz. Behandeling van Zenuwziekten, Rheumatisme, Aandoeningen van Hart- en Ademhalingsorganen, Spijverterings- en Stofwisselingsziekten.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.

Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89.
Spreekuur: Vrijdag 12-2 uur n.m.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in **Kaartsysteem**

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2153

GRONINGEN
Spitaluizen 13
Tel. 2372.

Middelbare School v. Handel en Administratie.
SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. E. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, **naar** over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist moet worden in het afloop der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TILMSTRA.**

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3'58

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...

Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS

JASSEN...

ENZ.

119

MAISON VAN HAL

Hofleveranciers van H.M. de Koningin 105

Reigerstr. 14 **BREDA** Telefoon 442

Heeren- en Dameskleeding

uitsluitend 1ste klas maatwerk

Engelsche Stoffen

Fransche Lakens

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6
 Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en
Theoretisch Onderricht
 Prospectus kosteloos. 96 Aanmeldingen dagelijks.

daags een halve liter, veelal slechts met maar alleen wat zout en groente als toespis, zoo nu en dan met wat vleesch of visch.
 Zoo in het gewone leven is hij matig, zelfs sober te noemen in zijn eten altijd weinig kieskeurig, doch bij feestelijke gelegenheden, of zoo dikwijls als zij veel velen tezamen komen, en er ook gezamenlijk geïneerd wordt, springt hij uit den band, en is dan wel zeer onmatig. Waar nu zoo op elk gebied de regels, die zij vaststellen voor een gezonde leefwijze, zeer veel afwijken van wat wij daaronder leerden verstaan, mogen wij gerust zeggen, dat de lichamelijke verzorging hier nog heel wat te wenschen overlaat, en zij derhalve wat Moeder Natuur hun biedt, nog niet zóó aanwenden, dat zij er het volle nut van trekken.
 Meer hierover te zeggen, ligt buiten het bestek van dit opstel, en maakten wij ook slechts even gewag van hun leefwijze, als korte inleiding op de bespreking van de ziekte, waarmede wij wier taak het is door lepra aangetaste Bataks te verzorgen, van zeer nabij kennis maakten.

Lepra (Bat. Badam) komt overal in het land der Karo-Bataks voor, zoowel op de Karo-Hoogvlakte, als in de Doesoen, doch verreweg de meeste komen tot ons van de Hoogvlakte. In het Doesoengebied echter met zijn vele kleine, en vaak moeilijk te bereiken dorpjes, en meerdere boschrijkheid, is het voor de lijdens ook wel veel gemakkelijker zich daar schuil te houden. En uitzwerven, en zich schuil houden, doen zij zoodra wonden optreden, soms zeer afzichtelijk. Dan is er voor hen in huis en dorp geen plaats meer. Nog vóór wonden of vlekken zichtbaar worden, hebben de Bataks de ziekte al herkend aan de eigenaardige gelaats-uitdrukking van den lijder, doch ook door „betoe” d.w.z. de bijzondere scherpe lucht die van hem uitgaat, en wordt de verdachte al meer en meer in het oog gehouden.
 Volgens de Bataks zijn er twee vormen van lepra, de ongeeneslijke, en de geneeslijke. (?) Bij den ongeeneslijken vorm (*badam gadjah poentoeng*) de naam geeft al aan dat het lichaam erg misvormd wordt, is de lijder ziek geboren, de ziektekiem zetelt dan in de aderen, en dat zou dan zijn een straf van Dibata (God), want zoo is dan de „pengido” van den lijder, d.w.z. zijn *fatum*, naar Bataksche opvatting het *lot*, dat de „stendi” (ziel) vóór de geboorte zelf gewenscht heeft van Dibata.

De „geneeslijke” vorm, wordt *badam Poropo* genoemd, vermoedelijk naar de plaats Poropo aan het Toba-meer, waar meer melaatschheid voorkomt.
 Het is de Lepra-Nervorum, of ook wel Lepra-Maculosa, waarbij de huid door vlekken geteekend is. Bij dezen vorm zetelen de ziektekiemen alleen maar in de huid, is de ziekte erg oppervlakkig, en volgens de Bataks best te genezen. Of het werkelijk zoo is?? Het lepra-gif toch, tast het geheele organisme aan, en de diverse aandoeningen zijn dan ook verschijnselen van algemeen lijden. Hoe in het eene geval dit, in een ander geval dat orgaan bijzonder wordt getroffen, ligt evenzeer in het duister, als bij syphilis het geval is.
 Wij staan dus nog wel zeer ongeloovig tegenover hun optimisme, doch weliswaar zijn mij gevallen bekend, dat patiënten, die voor onderzoek te Kaban-Djahe bij mij kwamen, en die ik dan moest heenwijzen naar onze Leproserie, mij vaak om drie maanden uitsstel daarvan vroegen, in welken tijd zij dan door een Batakschen Goeroe behandeld werden, en soms met verrassend resultaat, helaas nooit van duurzaam aard.
 Dat lepra zou samenhangen met een andere veelvuldig voorkomende chronische infectie-ziekte, *Frambosia-Tropica*, een ziekte, die ook van den een op den ander overentbaar, wel geneest, maar zich vaak nog weer herhaalt, gelooven ook de Bataks niet.
 Zij weten, dat bacillen (*simo*) of ook wel genaamd „*indieng oegah*”, d.i. moeder of voedster van de wond, de ziekte verbreiden. Er zouden Bataksche Goeroes geweest zijn, v.n.l. woonachtig te Poropo aan het Toba-meer, die lepra-bacillen kweekten, om ieder die men kwaad gezind was, daarmee te infecteeren, of ook wel ze voor dat doel te verkoopen. Op die wijze ziek geworden, is men aangetast door den *geneeslijken vorm* van lepra. Ook zouden de hoofdluizen van lepralijders gevangen worden, en aangewend om daarmee op anderen de ziekte over te dragen. De Batak zegt ook, dat als men geraakt wordt door het stuifmeel van de vrucht (*regen*) van de *Tjekala redem*, een plant behoorende tot de Zingiberaceae — of door de waren *regen*, een kruipplant, liaan, men beslist melaatsch wordt. Zij kennen ook een Bewan-soort, die gevaarlijk is wanneer ze in bloei staat.
 Van dergelijke middelen zou men gebruik maken om anderen ernstig te treffen (*kena pengamboern gamboeri*) de getroffenene is dan echter nog te genezen. Maar genoeg, ook hier bij de Bataks wel voldoende

die aan den Koning te vragen.
 Hij naderde den Koning eerbiedig en vroeg: „Sire, waa aan heb ik het toch te danken, dat u mij zooveel goed doet? Nacht en dag vraag ik me zelve af, wat daarvan de reden mag zijn.”
 De Koning glimlachte en antwoordde: „Maak je daarover niet moeilijk Ki Doea; dat is nu eenmaal je deel; ik ontferm mij gaarne over vreemdelingen.”
 Ki Doea keerde daarop naar huis terug, maar was met het antwoord van den Koning niet tevreden. Elken dag ging hij weer tot den vorst met dezelfde vraag van daareven.
 Nadat hij reeds acht malen deze vraag aan den Koning had gedaan, zeide de vorst: „Welnu Ki Doea, als je 't dan wilt weten, ik ben Ki Satoe, wien je de oogen hebt uitgestoken en dien je in den put hebt geworpen.” Ki Doea boog het hoofd en schaamde zich diep. De vorst vervolgde: „In den put trof ik kaboutermannetjes aan; dientengevolge ben ik hersteld en ben ik Koning geworden en daarenboven zeer rijk.” Ki Doea boog nog meer het hoofd in smart en schaamte, en na eenigen tijd nam hij afscheid van den vorst.
 Thuisgekomen, dacht hij dag en nacht over 't gehoorde na en ten slotte werd hij zeer naijverig op den Koning. Hij zeide bij zich zelve: „Wel, als iemand, die blind is ziende kan worden, dan kan ik toch minstens wel zoo rijk worden als hij.”
 Ki Doea gaf niet meer om zijn huis en goed; gaf niet meer om zijn vrouw of zijn vrienden, maar hij trok de poort uit en ging naar den put, waarin hij zich zelf nederstortte. Nauwelijks op den bodem van den put aangekomen, vond hij de spelonk van de kaboutermannetjes. Hij boog zich en luisterde naar 't gesprek van het kaboutermannetje met diens vrouw. Deze riep: „Kijk!” Toen zeide de vrouw: „Wees niet zoo onvoorzichtig! Hoe ook, er moet vroeger een mensch geweest zijn, die ons in 't verborgen heeft afgeluisterd; daardoor zijn onze medicijnen op en onze goederen weggeraakt. Ja 't ruikt hier weer naar menschen; waarlijk, daar zit er een!”
 Daarop werd Ki Doea door man en vrouw samen aangevallen, heen en weer geschud, neergekwakt en op dien eigen stond doodgeslagen.
 Ki Satoe echter verheugde zich in gestadigen welstand en grooten rijkdom, door gelatenheid en berusting.
 Inderdaad: 't is, zooals de Soendanezen zeggen: De bamboetamiang strengelt zich om de beenen van wie ze wil afkappen, dat wil zeggen, die 't kwaad doet, wordt door 't kwade zelf gestraft. „Wie bedriegelijk handelt jegens de vorsten vindt stellig zijn vergelding.”

Ik was zij vroeger ook al van mij. Ik heb daarvoor het bewijs, want er is zeer veel geld en goed van mij in deze stad.”
 De oude Koning was over deze woorden zeer verbaasd en zette een erg ongeloovig gezicht.
 Maar Ki Satoe zeide: „Welnu, als U me niet gelooft, laten we 't morgen onderzoeken.”
 Den volgenden morgen slachtte hij een zwarten hond en daarna wist hij de plaats, waar alle schatten, waaronder het kaboutermannetje gesproken had, waren verborgen. Hij haalde ze voor den dag en toonde ze aan den Koning, die nu nog meer verbaasd was en nog toescher was op zijn schoonzoon dan vroeger.
 Alle schoone goederen, die in de hoofdboort waren verborgen, n.l. stoelen, tafels, ledikanten, goud, zilver, juwelen, edelgesteenten, zijden kleederen, muziekinstrumenten, niet minder dan acht stel gongs, allerlei prachtige wapenen en krijgsvorraden werden overgebracht naar het paleis.
 Op zekeren dag ging de jonge vorst met zijn schoone vrouw naar den tuin om bloemen te plukken.
 Van uit dien tuin zag hij op den grooten weg en daar ontdekte hij Ki Doea, bezig met hout te dragen.
 De vorst riep een page en vroeg: „Zie je dien man bezig met hout dragen? Hoe heet hij en vanwaar komt hij?” vroeg hij.
 De page antwoordde: „Sire, die man heet Ki Doea, hij is houtdrager en verdient daarmee zijn brood.”
 De vorst gelastte daartop Ki Doea te roepen; hij liet hem naar 't paleis brengen en rijkelijk onthalen.
 Nadat Ki Doea zich te goed gedaan had, vroeg hem de vorst: „Vanwaar kom je en hoe heet je?”
 Ki Doea boog en antwoordde: „Heer, ik heet Ki Doea en ik kom uit de desa Noesantara; ik wilde hier schoolgaan om onderwezen te worden in den godsdienst, maar daar ik geen voldoende leeftocht heb, moet ik met houtdragen mijn brood verdienen.”
 Toen gelastte de vorst zijn eersten minister: „Geef dezen man een huis en meubelen en wat hij verder noodig heeft. Als hij wenscht te trouwen, zoek dan een vrouw voor hem en geef hem per maand driehonderd rijkdaalders.”
 Ki Doea was buiten zich zelve van blijdschap. Hij liet zich alles welgevallen; hij kreeg een zeer schoon meisje tot vrouw; hij had een groot aantal bedienden en elken dag ontving hij tafrijke gasten met wie hij zich vermaakte.
 Toen dit leventje een maand ongeveer geduurd had, was hij het al wat moe en vroeg hij zich zelve af: „Maar waarom doet de Koning mij toch zooveel goed?”
 Hij wilde gaarne de reden daarvan weten en besloot

M. A. v. d. ZANDT,
 Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21a
 LOODGIETER DEN HAAG ELECTRIISCHE SMID
 FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER
 SANITAIRE INSTALLATIËN.
 COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
 KACHELS, FORNUIZEN.
 ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

Chirurgische Instrumentenfabriek
1/2 LOTH & STÖPLER
 Directeur: H. STÖPLER
 TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
 voor H.H. DOCTOREN
Complete Installaties
 voor Hospitalen
 Fabrikante: Nord Compressor

Toko Samoea Ada
 Firma H. C. MORSINK Ezn., 80
 Hobbemastraat h. P. G. Hooftstr. 30
 Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.
 Ontvangen:
 Ketjap Benting, No. 1.
 Assem
 Kemirinoten
 Kerrie Bengala
 Ketoembar
 Djinten
 van alles een bescheiden
 kwantum

GEBRS. VLES - LEIDEN
 Kleermakerij
 BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
 Steeds de nieuwste
 Engelsche Stoffen
 in groote keuze voorradig.
 Uitrustingen voor Indië

kennis over wat naar hun inzicht, de oorzaak van het lijden moet zijn.

Langen tijd was hun overtuiging, dat zoolang de patiënt leefde, de bacillen in hem bleven, dan was er geen besmettingsgevaar, en maakten de afzichtelijke wonden het niet noodzakelijk hem te verlaten, ging men gewoon met hem om. Stierf de lijder dan was men heel bang voor zijn lijk, want dan kwamen de bacillen naar buiten. Daarom werden die lijken onmiddellijk verbrand, en tegelijk alles, wat aan den gestorvene had toebehoord. Menigmaal is het voorgekomen, dat dan niemand voor de verbranding wilde zorg dragen, alleen uit angst voor de nu naar buiten tredende bacillen, en, alleen door geldnood er toe gebracht, waren er dan nog wel die het wilden doen, mits zij met f 20.— en meer werden betaald.

Weer later dacht men ook wel weer anders over dat uittreden der bacillen na den dood, doch ook over den omgang met melaatschen, ook al hadden die nog geen afzichtelijke wonden, en werd al vrij spoedig elken verdachte een plaats buiten het dorp gewezen. Zij worden daartoe bij het Dorpshoofd gebracht, en zijn ook naar zijn bevinding het gezicht en de ooren, alsook de neusvleugels bijzonder gezwollen, en de wenkbrauwen reeds haarloos, of vallen de oogharen uit, kan de verdachte zijn vingers niet meer strekken, en valt de strekzijde van de hand niet meer als de duim tegen de wijsvinger wordt aangebracht, wordt hem het verder verblijf in het dorp ontzegd. Waren de familieleden dan nog wat medelijdend, bouwden zij een klein keetje voor den uitgestootene in een verlaten rijstveld, of in het bosch en brachten zij dagelijks daarheen wat eten. Ook werd dan den lijder aangeraden, dat hij in de zon moest liggen, want ook dan zouden de bacillen misschien wel naar buiten komen, en hij beter worden. Doch de genezing bleef uit, en veelal duurde de barmhartigheid der familie maar heel kort, en hoe zij dan daarna dubbel leden, is niet om te beschrijven.

Zoo dan was de toestand der melaatschen overal in

Het terrein waar „Laos si Momo” werd gesticht. De groote Slaapzalen duidelijk zichtbaar.

het land der Karo-Bataks tot op 1906. Door het Nederlandsch Zending Genootschap was sinds 1904 een Zending post op de Karo-Hoogvlakte gesticht.

Kaban-Djahe, een dorp in het centrum van het Hoogland, was het zendingstation, waar zending van den Berg zich had gevestigd. Eenige jaren te voren was het land onder ons Bestuur gebracht en te Seriboe — Dolok had de eerste bestuurs-ambtenaar in dit land, de assistent-resident Westenberg (in Juli 1918 te 's-Gravenhage overleden) zich gevestigd. Het was in Juli 1906 dat de heer Westenberg te Kaban-Djahe den zending opzocht, om samen te overwegen, wat voor de onder ons bestuur gekomen bevolking, die nu was opgelegd hun leventje van oorlogvoeren, dobbelen en brandstichten vaarwel te zeggen, zou kunnen worden gedaan. Ook was den heer Westenberg door den Resident te Medan gevraagd, om gegevens over de leprozen in zijn afdeeling te willen verzamelen, en over hen te spreken met de Bataksche hoofden.

De zending was op zijn post al begonnen met het uitreiken van geneesmiddelen, en had deze al eenigen indruk van fysiek lijden onder dit volk, door hun, vooral toen, nog zeer onhygiënische leefwijze etc. Ook vele melaatschen hadden den zending reeds om medicijnen gevraagd voor hun ziekte en gaarne wilden vooral de familieleden hun zieke verwanten bij den heer van den Berg achterlaten. Juist had ook te Boekit een soortgelijk geval plaats gehad als bij zending Steinsieck. In het dorp Boekit toch, niet ver gelegen van Kaban-Djahe, was een melaatsche vrouw met het keetje, dat haar nog tot woonplaats was aangewezen, levend verbrand. Bij ongeluk in brand geraakt, zei de een, met opzet aangestoken, zei de ander en zeer zeker was het laatste het dichtst bij de waarheid. Onder den indruk van dit voorval, was hier meteen aan beide heeren gewezen, waarmede zij zouden kunnen beginnen. Op deze eerste conferentie spraken zij over de al of niet uitvoerbaarheid van een isolering der melaatsche Bataks. Men werd het eens, dat het daartoe zou moeten komen. Zoo werd dan ook in beginsel besloten. Getracht zou worden een kolonie te stichten, waar alle melaatschen huisvesting en verpleging zouden vinden en voorloopig zou de zending te Kaban-Djahe zich met de zorg der te stichten kolonie belasten. Bleek de toeloop van melaatschen zeer groot, zou die taak echter moeten worden overgedragen aan andere, speciaal voor dat werk aangewezen

personen. In de daarna saamgeroepen Hoofdenvergadering werd deze zaak ook zoo besproken, en..... men voelde er voor. Reeds op die eerste samenkomst met hen werd besloten, dat een geschikt terrein zou worden gezocht, om daar alle uitgestootenen te laten wonen. Dat terrein werd gevonden op ongeveer 10 KM. afstand van Kaban-Djahe.

Een stuk grond, waaromheen in dichtbijen omtrek geen andere dorpen lagen en waar aan de eene zijde helder water overvloedig uit den grond opwelde, in een geul van den grond over het terrein stroomde, wel ongeveer een K.M. ver, en dan ook weer waar de geul eindigde, in den grond verdween, om daarna, geheel gezuiverd, zichzelf te verliezen in de Laoe Biang (Wampoe-rivier). Zulk een terrein op de water-arme hoogvlakte was een belangrijke vondst. Daar werd de kolonie gesticht. De initiatief-nemers konden tevreden zijn, met de Karo-Bataks viel heel goed te onderhandelen, deze zaak althans was in groote eenstemmigheid geregeld en nog vóór twee maanden waren verlopen, na de besprekingen te Kaban-Djahe, werd reeds den 25sten Augustus d.a.v. het melaatschendorp „Laos si Momo” officieel geopend.

(De naam „Laos si Momo” vinde waarschijnlijk hierin verklaring, dat „laos” beteekent „water” en is de naam van eene rivier of beek. „Momo” waarschijnlijk de plaats, waar water uit den grond opwelt. Met den naam van het ter plaatse uit den grond opwellend beekje, werd het terrein genoemd en ging die op het nieuwe dorp over).

Vanaf den aanvang stond alles in het teeken der betrachtiging van de meest mogelijke humaniteit voor hen, die nu als het ware weder tot het leven waren terug gebracht. Geen oppassers bij den ingang, geen bewakers als in den nacht het nieuwe dorp daar nog wel wat eenzaam en als verlaten lag, geen ijzerdraadpagger om het terrein. Alle poorters zouden daar „vrijen” zijn, dat was het beginsel en dat beginsel bleef gehandhaafd tot op den huidigen dag. Op den stichtingsdag — 25 Augustus 1906 — kwamen er reeds 25 melaatschen om opname vragen. De stumperds kwamen, door familieleden daarheen gedragen, anderen strompelende, nu weer eens een eindje loopen, dan weer eerst een poos zitten of liggen langs den weg, om weer op krachten te komen.

De zending-beheerder was te „Laos si Momo”, van daar om allen, die kwamen, te ontvangen, en groot was hun blijdschap. In Februari 1907, dus nog pas 5 maanden na de stichting, was het aantal leprozen in „Laos si Momo” al geklommen tot 72. Zoo breidde het getal der opwonenden zich gestadig uit, en nu telt het dorp 240 zielen.

Als ooit iets door bestuur of zending aan een inlandsche bevolking geschonken, is gewaardeerd geworden, dan is het zeker hier wel de stichting van het leprozen-dorp „Laos si Momo”.

Kaban-Djahe, Maart 1919.

Zending-Leeraar v. h. N. Z. G. L. BODAN.

Chung Hwa Hui. *

De Chineezervereeniging „Chung Hwa Hui” hield op 11 Mei 1919 haar Alg. Verg. in café „Parkzicht” te Amsterdam. Bij besluit dezer verg. werd een telegram verzonden aan den Chin. Gezant in Den Haag, uitdrukkende haar leedwezen en protest betreffende de beslissing van de Vredesconferentie te Parijs over Kiautseu, met verzoek ter overbrenging aan de Chin. delegatie op de Vredesconferentie.

Des avonds hield de heer J. E. Stokvis, oud-hoofdredacteur van „De Locomotief”, voor de vereeniging een inleiding over „de Chineezers en de Indische Beweging”. Onder de Indische beweging verstaat spr. een federatieve oppositie, welke eenheid en kracht vindt in de grief van het ondergaan van een landsbestuur van vreemden oorsprong. Het is deze grief, welke thans nog het sterkst naar bevrediging dringt. De verschillende groepen in deze beweging kennen wel onderlinge verschillen in aandoening van ras en nationaliteit, kennen ook sociale en economische tegenstellingen, maar deze strijdige belangen worden thans nog beheerscht door wat allen gezamenlijk tot den strijd tegen een gemeenschappelijk ondergaan overheersching brengt. De waarneming in het overheerschte costen, de ervaring in dezen wereldoorlog, ook in het moderne westen opgedaan, leeren, dat de materialistische geschiedbeschouwing practische waarde ontwikkelt bijzonder in landen met een nog ongeschokt nationaal gemoedsleven, maar dat, zodra de nationale aandoeningen scherp in beroering komen, het economische besef door het radicale of nationale — zij het tijdelijk — wordt overtroffen. Onder dit licht moet, volgens spr., ook de Indische beweging worden gezien en langs dezen weg is ook te verklaren, dat de Chineesche beweging en die der meer eigenlijke landskinderen tot nu samengaan, ondanks het feit, dat van de vaak zeer strijdige economische belangen tusschen de beide groepen, want de Chinees staat in de natuurlijke toerusting tot den strijd om het bestaan veel sterker dan het landskind der tropen. Spr. wil hiermee geen deugd of ondeugd aanduiden, maar verklaart deze verschillen voornamelijk uit de geaardheid naar vruchtbaarheid, luchtstreek, ontginningsmogelijkheden van de landen der beide rassen. De graad van arbeidslust, arbeidsnoodzaak, spaarzin, volharding bij de beide groepen moet goeddeels worden verklaard uit die geaardheid van den eigen bodem. De verwantschap naar ras en nationale aandoening voert, ondanks inci-

* Van bevriende zijde werd ons dit verslag toegezonden. Red.-Comm.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe Seden aan.

Behalve GOED BROOD wordt U een dividend van 5 % gewaarborgd.

Het Fotografisch Atelier van A. M. A. SUSAN

is alleen gevestigd

Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein TELEFOON 6757.

Men lette op het juiste adres.

INDISCHE UITRUSTINGEN

VOORDEELIGST ADRES:

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN

AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

dentele economische conflicten, tot staatkundig samengaan, omdat Chinees en Indonesiër thans nog hebben te strijden voor een hogere rechtsbedeeling, voor een beter onderwijs, voor een voller staatsburgerschap en de beide bewegingen vinden hiertoe steun in elkander. De kracht der Chinese beweging, spr. is het met mr. Fromberg eens, was in menig opzicht een kracht ook voor de beweging der Javanen. Geleidelijk echter zien de Chinezen hunne voornaamste grieven door onze regeering bevredigd en spoedig zullen zij een zoo vol staatsburgerschap genieten als, met behoud van het Nederlandsche, in het bestuur over Indië kan worden verlangd. Zijn ook de Indonesiërs tot gelijk peil gekomen, dan komt het spr. voor, dat beide groepen in opzicht van ras en nationaliteit zullen hebben bereikt, wat gezamenlijk bereikt kon worden en dan zullen de economisch strijdige belangen de verhoudingen weer sterker doordringen. Bovendien zal dan ook wat beide groepen in nationaal einddoel verdeeld houdt, de splitsing van beider beweging moeten bevorderen. De Indonesiërs zien in een eigen heerschappij over het eigen land hun eindwensch vervuld, maar dan zullen zij toch niet van harte de economisch zoo machtige groep der Chinezen ten volle kunnen dienen. De Chinezen trouwens richten zich veeleer op de handhaving van de staatkundige heerschappij van de eigen stamgenooten in het eigen land, zij blijven, waarheen ook uitgezwermd, aan het stamland verknocht, mengen zich wel geslachtelijk met andere volken, maar niet ook naar ras. Vandaar dat er tusschen Chinezen en Indonesiërs slechts van een gescheiden samengaan sprake zal kunnen zijn, zij het ook een van langen duur. Het is juist en gewenscht, dat Chinees en Indonesiër samengaan voor het verkrijgen onder vreemd gezag van gelijke en voor beider nationaal streven onmisbare rechten. Na een op deze wijze verworven maatschappelijke en nationale toerusting zullen de onderling sterk strijdige, economische belangen noodzakelijk splitsend werken en dat teneer naar gelang beider verschillend gesteld nationaal doel dichter zal kunnen worden benaderd.

Een levendige gedachtenwisseling volgde. De heer Tumbelaka schrijft de sympathie der Inlanders voor de Chinezen toe aan het meerdere contact, dat er tusschen hen bestaat, dan tusschen Hollanders en Inlanders. Waar anderen de Chinezen gewoonweg als exploitanten van de Inlanders beschouwen, wenscht hij de meening uit te spreken, dat de Chinezen door hun vlijt en energie den Inlanders tot voorbeeld dienen. Het zijn de Chinezen, die de pioniers van Centraal Borneo en Celebes kunnen worden genoemd.

De heer Kwa Tjwan Sioe verklaart de „luideheid“ van den Inlander, als gevolg van de jarenlange onderdrukking, die van den tijd der Hindoes dateert. Hij erkent, dat er onder de Chinezen kapitalisten zijn, doch hun aantal zinkt in het niet bij de groote massa der Chinese proletariërs.

De heer Liem Bwan Tjie ziet in de laatste „relletjes“ meer een gevolg van opgezweepte gemoederen, dan een uitdrukking van rassenhaat.

De heer Goenawan waarschuwt er voor, aan die „relletjes“ meer waarde toe te kennen, dan ze werkelijk verdienen. Hij erkent het goed recht van de Chinezen om Chineesch nationaal te zijn; ook de Indonesiërs zijn het immers op hun beurt. De Chinezen en de Indonesiërs zullen schouder aan schouder den strijd moeten aanbinden voor de vrijheid der volkeren. China moet zich als levenstaak stellen de hiel van Europa van zich af te wentelen.

De heer Tan Ping Te roert het z.g. Nederl. onderdaanschap aan.

De heer Sim Kia U is van meening, dat de oppositie der Chin. niet zoozeer toe te schrijven is aan rasseninstincten, dan wel aan de staatsrechtelijke achterstelling en beroept zich daarbij op West-Indië.

Nadat de heer Stokvis de debaters van repliek had gediend, richtte de heer Oei Kiauw Pik het woord tot de heeren Tumbelaka en Goenawan, die als Indonesiërs het licht hebben geworpen op de goede verstandhouding tusschen Indonesiërs en Chinezen. Als voorzitter dankte hij den heer Stokvis voor diens belangrijke rede en sloot de vergadering.

Losse Opmerkingen.

IV.

Port-Said en Suez liggen achter den rug. Wij genieten van de vrij plotselinge overgang naar de tropische hitte in de Rode Zee. Rode hond, blazen en transpireeren zijn aan de orde van den dag. Vooral de nieuwelingen overstelpen de oud-gasten met allerlei vragen, van welke de hoofdstrekking is, of het nu in Indië werkelijk en inderdaad altijd zoo verschrikkelijk warm is!

Voor zooverre het in mijn vermogen lag, heb ik de betrokken dames en heeren wijs gemaakt, dat het in den Oost nog minstens drie maal zoo heet is..... en zulks als straf voor hunne verregaande eigenwijsheid om bij een temperatuur van over de negentig graden nog steeds op z'n Europeesch gekleed te gaan en regelmatig iederen avond zich op te dirken in smoking, gekleede jas of cut-away, alleen om even een hapje eten naar binnen te werken.

In Port Said mochten we na een korte passerenformaliteit aan wal. Dr. Yap en zijne beide Chinese reisgenooten waren in de wolken over het feit, dat die passen gecontroleerd werden door een Engelsch en een Egyptisch officier, op volkomen voet van gelijkheid. D.w.z. ieder nam een plukje passagiers en parafeerde voor „aan wal“ een onder het stempel van den Britschen consul geplaatste tjap. Op Java — aldus de Chinese opmerkers — zou de Inlandsche officier het stempel hebben mogen zetten en de Hollandsche dito de paraaf!

Of het waar is? We zullen zien! Maar dit is ze-

ker, dat de Engelschen in hunne koloniën de handigheid hebben om met dergelijke kleinigheden een soort nationale bevrediging te scheppen.

Overigens zullen de telegrammen wel geleerd hebben, dat het in Egypte juist tijdens ons verblijf aldaar allesbehalve rustig was. Ik wil daar hier niet verder over uitwijden, doch volstaan met de mededeeling, dat ik verschillende Egyptenaren erover heb gesproken en den indruk verkreeg, dat de diepere oorzaken precies dezelfde zijn als datgene, wat men in onze Oost het „Indonesische nationale ideaal“ noemt.

Port-Said is nog dezelfde smerboel van vroeger. Op één uitzondering na: op zedelijk gebied, of liever gezegd op „onzedelijk“ gebied schijnt de heele viespeukende-grondig te zijn opgeruimd. Tenminste van de vroeger op straat geoffreerde smerlapperijen, foto's, voorstellen etc. etc. was niets meer te bemerken. En bij navraag door sommigen bleek, dat de autoriteit er krachtig achterheen zit en bijzonder zware straffen oplegt aan diegenen, die voortgaan met perverse liefhebberijen. Om een voorbeeld te noemen: op het verkoopen van de bekende vieze photo's staat drie en een half jaar gevangenisstraf!

De natives maken geen gunstigen indruk op den „baar“ en reeds direct na het verblijf aldaar begonnen zich bij sommige reizigers de eerste symptomen van Tropenkoller te vertoonen. Onder meer zich openbarende in de gesprekken over de Westersche beschaving en in de houding tegenover inlandsche bedienden.

* * *

Militairen, militairen en nog eens militairen! In Port-Said, langs het Kanaal en in Suez. Langs de wegen, in de treinen, in de lucht en in kampen. Op de straten, in de hotels, in de café's en in de winkels. Het was overal één reusachtige troepenbeweging. Over het algemeen zagen de Engelsche militairen er opgewekt en vroolijk uit en ook de in talrijke vreemde rassen vertegenwoordigde native-troops maakten, een uitstekenden indruk. Wel te verstaan: van militair standpunt bekeken!

Langs het kanaal de sporen van den verbitterden strijd. Loopgraven, ruïnes, bergen zandzakken, oude verlaten kampen, onnoemelijke hoeveelheden verwaarloosd prikkeldraad en..... talrijke graven!

Eenige malen konden wij de werkelijk schitterende prestaties van hydroplanes bewonderen en verschillende langs het kanaal snellende treinen waren tot berstens toe gevuld met kakhi-uniformen.

De totaal indruk van dit vluchtige kijkje langs een afgedankt terrein van strijd was: een geweldige krachtsprestatie!

* * *

Een opmerking, de praktijk van het leven rakende! Ik heb in Nederland door Palthe een paar oude witte jassen en broeken (met roestvlekken) laten verven: parelgrijs en bruin. De broeken had ik in den afgelopen zomer reeds op Scheveningen gedragen onder ongeveer gelijkkleurige colberts, zonder dat iemand het opmerkte. En hier aan boord vindt iedereen ze even praktisch en netjes. Ze kunnen gewoon gewassen en gestreken worden, doch duren uiteraard veel langer dan de witte. En waar de waschprijs voor een stel negentig cent bedraagt, is ook uit dien hoofde het gebruik van dergelijke jassen aan te bevelen.

Wellicht kunnen aanstaande reizigers met deze opmerkingen hun voordeel doen; ook dames..... want hetzelfde zal vermoedelijk wel gelden voor dameskleding.

Simon Artz te Port-Said verheugt zich nog steeds in de wereldlandisje. De bekende sigaretten in verschillende grootten, kwaliteiten en prijzen zijn gemiddeld slechts dertig centen per honderd duurder geworden.

De heele boot rookt dan ook Egyptische sigaretten! Nabij Perim, 31 Maart 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De H. B. S.

Eenigen tijd geleden heeft de hr. W. Bartels, leeraar aan de K. W. III school, in een ingezonden stuk in de Java-Bode eenige opmerkingen gemaakt over de H. B. S.-en in Indië.

De nieuwste vinding van het Dep. v. O. en E., de oprichting van filialen van H. B. S.-en noemt hij geen gelukkige, daar ze geen oplossing brengt van het moeilijke probleem: voorziening in den meest gewenschten vorm van M. O. in Ned.-Indië. Hij teekent protest aan tegen de cacophonie: „Filiaal H. B. S.“, en vermoedt, dat de leider den weidschen titel zal dragen van „Filiaalhouder H. B. S.“ of in beter Hollandsch „Zefbaas“. Waar de heele kwestie neerkomt op één inrichting onder één of onder twee daken, geeft hij de voorkeur aan twee inrichtingen onder twee daken.

Daar „de Regeering niet verder bereid (is) om H. B. S.-en 5 j. of 3 j. in het leven te roepen“, meent hij, dat ze door oprichting der filialen door een achterdeurtje toch binnengesmokkeld worden.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren 12
Soepen, Pickles, Jama

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door 150

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROEBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Plet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Telefoon Interc. No. 315. 38
BREDA

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

75

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

De uitlating, dat, wat het algemeene peil betreft, de middelbare scholen geenszins onderdoen voor de zusterinstellingen in Nederland, schijnt in strijd met de erkenning van den Directeur van O. en E., dat de H. B. S. ernstige gebreken aankleven, o.a. dat ze bezocht wordt door een zeer groot aantal leerlingen, die geen aanleg hebben voor het onderwijs.

De hr. B. voegt er nog eenige aan toe:
1e. De scholen, met name die te Soerabaja en de K. W. III school zijn veel te groot.

2e. Door de vele inrichtingen van onderwijs in Holland nemen daar niet zooveel leerlingen noodgedwongen op de banken der H. B. S. plaats.

3e. De klassen zijn te groot.

4e. De leeraren hebben te veel lesuren.

5e. Het klimaat, vooral in de kustplaatsen, werkt nadeelig.

6e. De dagverdeling is ongunstiger dan in Holland, de gelegenheid tot ontwikkeling buiten de school minder gunstig.

7e. De mutatie onder leerlingen en leeraren is groot, evenals het aantal onbevoegde leerkrachten.

8e. De samenwerking der leeraren laat te wenschen over, terwijl de verhouding tusschen autoriteiten en personeel slecht is.

Het gevolg van deze gebreken is, dat de leerlingen in Indië ouder zijn, wanneer ze hun einddiploma halen en dat het percentage der geslaagden aanmerkelijk kleiner is in Indië dan in Holland.

Een groot gebrek is het tekort aan bevoegd personeel. Alleen aan de H. B. S.-en met 5 j. c. werken 58 tijdelijke leeraren, zoodat aan één school het aantal tijdelijken dat der vaste leeraren overtreft, terwijl het aan een andere gelijk is.

In aanmerking nemende, dat het aantal leerlingen te Batavia met bijna 100 is toegenomen sinds verleden jaar en dat de aanwas te Soerabaja nog grooter is, zullen de 54 „werkkrachten”, waarvan de uitzending gevraagd is, niet voldoende zijn om het tekort aan te vullen, dat het volgend jaar een eind over de 100 zal bedragen.

Men mag zich afvragen, of het niet den oproep van deze 54 wel ernstig gemeend is. Is dit werkelijk het geval, dan zou men daardoor blijk geven, niet op de hoogte te zijn van de toestanden: de salarissen der Leeraren aan de Rijksh. B. S.-en — de Gemeentelijken betalen altijd veel beter — zijn met bijna 50 pCt., met bijna de helft verhoogd.

Zou men nu denken, dat de leeraren spoedig naar Indië zullen vertrekken, om daar bij den minsten tegenslag hun spaarduitjes, die ze uit Holland meebrachten, aan te spreken of schulden te maken?

De salarisregeling van de volledig bevoegde leeraren werd tijdens het 50-jarig bestaan van de H. B. S. in Indië één keer herzien, en wel in 1913, toen de bezoldiging vermindert werd, doordat het aanvangssalaris van f 550 tot f 450 werd teruggebracht.

Een onderwijzer met akte schoonschrijven, werkzaam gesteld aan een H. B. S. krijgt een salaris tot een maximum van f 800.— Een doctor — bijv. in Wis- en Natuurkunde — brengt het op zijn hoogst tot f 850.—

Leeraren gelijk stellende met ingenieurs en rechterlijke ambtenaren, klemt de vraag, waarom deze kunnen klimmen tot f 1000 en f 1200 of hooger en de leeraren slechts tot f 850.

Indië geeft schatten uit voor de opleiding van zijn ambtenaren; voor de leeraren tot nu toe nog geen cent.

De leeraar op gemiddeld 30-jarigen leeftijd uitkomende, mag als jong broekje beginnen op een salaris volkomen gelijk aan dat van een onderwijzer van denzelfden leeftijd.

„Reeds jaren hebben de opeenvolgende Directeuren van O. E. het onbevredigende van dezen toestand ingezien. Reeds jaren geleden werden verbeteringen toegezegd. Maar het schijnt, dat nergens zoo weinig haast bij is, als bij de positie-verbetering van de ambtenaren, wanneer het onderwijs betreft. Men stelt zoo lang mogelijk uit, oogenscheinlijk marcheert de zaak immers toch. Inderdaad gaat echter het heele Europeesch onderwijs — Lager zoowel als Middelbaar — met reuzenschreden achteruit — ondanks de meest optimistische verklaringen van de betrokken autoriteiten. Laten we hopen, dat men nog zal inzien, dat men op den verkeerden weg is, eer het reddeloos verloren is.”

De nieuwe „Arbeidsregeling voor Banjoewangi”.

Dit Reglement wordt door O. in *De Taak* besproken, en hij breekt den staf „over het overdadig misbruik van juridische abstracties en ficties. Begrippen als daar zijn: „dwang, dwaling en bedrog” en „schuld” — begrippen waardoor reeds menig jong en talentvol intellect verworden is tot imbeciliteit en menig „gezond verstand” tot verweekelijke grijze stof — zijn roekeloos door het gansche ontwerp gezaaid.”

Daar het in hoogste instantie de B. B. ambtenaar, de ontwikkelde leek, is, die recht spreekt, en niet de beroepsrechter, zal het een soort Salomonische jurisdictie worden.

Men heeft naar een populaire snelle procedure gezocht, omdat de gewone gang van zaken bij de berechting der arbeidsgeschillen niet zou voldoen.

Immers, al zit er een tikje overdrijving in het antwoord, dat Rabelais den „bon juge” Bidroye in den mond legt, wanneer Pantagruel dezen juridisch advies vraagt en tevens hoe hij ten slotte tot zijn vonnis

komt, toch schuilt er bitter veel waarheid in. De procedure voor kleine zaakjes is langdradig en zeurig en het is bijna niet te doen een vonnis van den Landraad uitgevoerd te krijgen.

Indien de Banjoewangische landbouwers op de gewone manier van het Ind. Regl. hun rechten tegen contract-breukige koelië's geldig moeten maken, staan ze feitelijk rechteloos. Ook voor de Banjoewangische Arbeidsregeling is een vereenvoudigde rechtspraak beslist noodig, maar het valt te betwijfelen, of het goed gezien is deze op te dragen aan den resident of diens assistent.

De Nederlandsche Wetgever heeft de berechting van alle conflicten, welke uit de Arbeids-overeenkomst voortvloeien, opgedragen aan den Kantonrechter. Bureaux van consultatie staan den rechtzoekenden werkman bij en treden voor hem op. Appel is natuurlijk toegelaten en cassatie staat daarna nog open. De voornaamste vonnissen worden in een afzonderlijk tijdschrift vastgelegd, zoodat er in Holland al een aardige konstante jurisprudentie ontstaan is.

Die stabiliteit zal men hier nimmer verwerven. „De Oekasen van den Resident, de gevleugelde woorden der Assistenten, zij zullen ons nooit bereiken, omdat het B. B., zoo tusschen allerlei ander werk heen, de arbeidsgeschillen afdoet en contracten ontbindt en schadevergoedingen fixeert en uitmaakt wat dwang-dwaling-en-bedrog en wat schuld is en staangelden verbeurd verklaart en dus genoeglijk, met allerlei andere besognes op tafel, het voornaamste, meestal het eenigste contract van eenig beduiden voor den koelie, uitlegt, harceleert, verminkt.”

De bepalingen, welke rechtsmacht geven aan B. B. ambtenaren, moeten uit het Concept verdwijnen en daarvoor moeten in de plaats treden een stel eenvoudige, heldere voorschriften, aan de hand waarvan de beroeps-jurist recht kan doen. „Want het arbeidscontract grijpt diep in in het leven van den arbeider en is dikwijls zijn eenigste stut en steun op zijn toch al niet zoo heel effen weg, die zich slingert tusschen patroons en hoofden en B. B. en politie.”

lots over klappercultuur en copra-bereiding aan de Taloetih-baai.

Hierover schreef de hr. Tiche lman in de *Ind. Merc.*

Een groot verschil bestaat er tusschen de kuststreek van Zuid-Ceram, Taloetih genoemd en bewoond door een meest Mohammedaansche bevolking, en de streek langs de Elpapoeitihbaai, waar de bevolking behoort tot de Christenen of nog tot de heidensche Alfoeren.

Levert de eerstgenoemde kuststrook den aanblik van een schier onafgebroken aanplant van cocospalmen, de andere streek schijnt zich zeer slecht voor dit bedrijf te eigenen. Alle pogingen, ook die van Europeesche zijde, om een klapperaanplant te stichten, mislukten.

Voor de 5 tot 6 c.M. lange en 3 c.M. breede klappertor richt daar groote verwoestingen aan; des te heviger naarmate er meer sagobosschen in de nabijheid zijn. De weke bodem dier wouden, vooral in de onmiddellijke omgeving der sagoboomen, de afval der sago bij het kleppen, de z.g. ela-sago vormen uitgezochte schuilplaatsen voor klapperlarven en torren. Daar de sago een gewas is, dat zich zelf voortplant en dat in zulke groote hoeveelheden op Ceram voorkomt, dat jaarlijks honderden, ja duizenden boomen, waarvoor geen kloppers, koopers gevonden worden, verrotten en te loor gaan, doet zich het verschijnsel voor, dat het belangrijkste volksvoedsel dier streken een belemmering vormt voor een ongestoorde ontwikkeling van de klappercultuur.

In de Mohammedaansche negorijen onderwindt de bevolking veel last van de wilde varkens. Daar de Islam het eten van varkensvleesch verbiedt en de Mohammedaan het zwijn als een onrein dier beschouwt, doet de bevolking niets om dit schadelijk gedierte uit te roeien.

Een andere vijand van den klapper is de witte kakatoea, die met zijn snavel gaten in de cocosnoten hakt en aldus veel vruchten vernielt.

Tegen den avond verjaagt echter de kalong de kakatoea om het vernielingswerk voort te zetten, doch daardoor zoekt de kakatoea weer nieuwe vruchten uit.

Daarenboven werken de groote hoeveelheden voedsel, die aanwezig zijn en het milde klimaat de ingeschapen luiheid van den Alfoer in de hand.

De Mohammedaansche Cerammer bezit meer werklust, ondernemings- en handelsgeest dan de Christenen heiden-Alfoer. Al zal de klappercultuur langs Taloetih nooit een overweldigende vlucht kunnen nemen door de geringe breedte van de kuststrook, zoo bedroeg de uitvoer aan copra over 1917 toch

..... Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

CRÉATIONS EXCLUSIVES
Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
THÉÂTRE, BAL.

E. H. MERTENS-STRIVAIS

DESSINATEUR - BRODEUR
55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.
Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
clairs et plissés.
LIVRAISON EN UNE HEURE!

Academie des Danses

GERARD J. v. D. MARK
Gediplomeerd Leeraar
BEESTENMARKT 102 TELEF. H. 4871
DEN HAAG

Grootste Modernste eerste klas Inrichting in Nederland

Monarch
Wahl
schrijfmachine
met optel- en
aftrekapparaat.

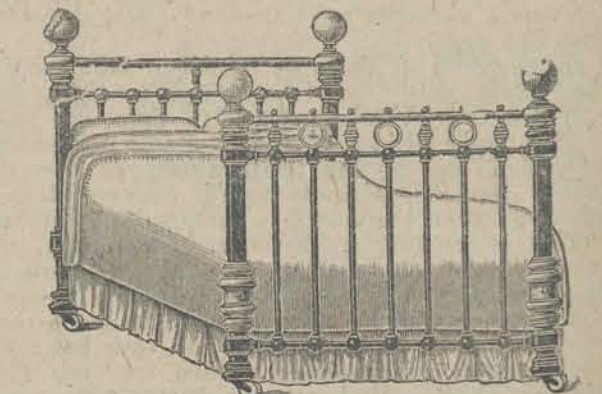
HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

Firma KIEWIET DE JONGE

Lange Bisschopstraat 25, DEVENTER.
SPECIAAL MAGAZIJN VAN
Huishoudelijke Artikelen
Haarden en Kachels
Tuin- en Serremeubelen.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

555.148 K.G. en bezitten veel negorijbewoners een eigen aanplant van 300 à 400 boomen.

Jammer, dat de Inlander niet af te brengen is van de gedachte, dat het grootst mogelijk aantal boomen op een bepaald oppervlak de meest mogelijke productie belooft.

De droge tijd valt voor Ceram van October tot April. Dan wordt de klapper in de zon gedroogd. Bezigde men voor de coprahbereiding oude, rijpe klappers zoo zou men een zeer goede soort „sundried copra” kunnen verkrijgen. Om verschillende redenen plukt of laat de bevolking te jonge klappers plukken, waardoor er voor 1 picol copra 100 stuks klappers meer noodig zijn. Dat geeft jaarlijks een verlies van duizenden guldens.

Bovendien is de bevolking moeilijk af te brengen van de oude wijze van drogen in den regentijd. Dan droogt men de copra op zeer eenvoudige roosters van hout of bamboe, waardoor de copra zwart en rookerig wordt en in kwaliteit zeer achteruitgaat.

Het bestuur heeft getracht eenvoudige van kraalsteen opgetrokken ovens, door gegalvaniseerd ijzer gedekt, ingang te doen vinden, maar het gebruik er van stuitte meestal af op de luiheid der Cerammers, die opzagen tegen de moeite van het bouwen en vergaten de ijzeren platen voor het drogen te bestellen. Liever keerde men terug tot de voorvaderlijke gewoonte en stelde zich met een minderwaardig product tevreden.

Eveneens valt het te betreuren, dat de inboorling vaak niet zelf zijn doessoen (tuin) exploiteert en de copra bereidt, doch dit overlaat aan de handelaren, Chineezers, Arabieren en Timoreezen. Deze laatste, die de bewerking der doessoens overlaten aan lieden van het eiland Boeton, z.g.n. Binongko's, pogen in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijke aantal klappers van de boomen te halen.

Het is te begrijpen, dat door bovenvermelde omstandigheden de van Talotih afkomstige copra een slechten naam heeft gekregen.

Het wære te wenschen, dat men evenals in oude tijden streng de hand hield aan de „Sassi”, d.i. den verboden pluktijd, zooals dat op de eilanden Haroekoe, Saparoea en Noesalaut nog het geval is. Deze oude en goede gewoonte is op Ceram geheel in onbruik geraakt.

„Een beroep op de regenten, om het oude gebruik van Sassi weer in eere te herstellen, doch bovenal een scherp toezicht van het bestuur en een krachtig ingrijpen, waar zulks noodig zou blijken, zou er zeer belangrijk toe bijdragen om klappercultuur en coprahbereiding in de Talotih-streek tot de gewenschte hoogte op te voeren.”

Suriname.

Het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Surinaamsche begroting voor 1919 brengt weinig nieuws. Men wees er op dat de toestand in de kolonie nog steeds weinig bemoedigend blijft. De rijksbijdrage is weinig minder dan in 1918. In het vertrouwen, dat de huidige minister een einde zal maken aan de gespannen verhouding, die reeds te lang heeft bestaan tusschen de regering van het moederland en de Koloniale Staten, zou men gaarne vernemen, of de Minister, gedurende zijn bestuur der kolonie als gouverneur, dan wel als Minister, reden tot klagen heeft gehad ten opzichte van de medewerking der Staten. Men vroeg, of er achterstand in hun werk valt te constateeren, als gevolg van eigen schuld. Acht de Minister handhaving en bevordering van hun autonomie niet raadzaam en gewenscht? De leden, die deze aangelegenheid ter sprake brachten, meenden in overweging te moeten geven: uitbreiding van het kiesrecht o.a. door het in het leven roepen van een categorie van capaciteitskiesers; vermeerdering van het aantal leden der Koloniale Staten; uitbreiding van art. 105 van het R. R. door het verlenen aan de Staten van het vragenrecht; regeling van de verantwoordelijkheid van de hoofden der departementen. Andere leden verwachten van deze maatregelen geen verbetering, veeleer verergering. Zij waren van oordeel, dat er nooit betere toestanden zouden ontstaan, indien geen gevolg gegeven werd aan den raad der Suriname-commissie, n.l. om dat gedeelte van het bestuur, dat daarvoor geschikt is, geheel aan de Staten over te laten, zonder dat wettelijke goedkeuring van de op dat deel betrekking hebbende begroting wordt vereischt, terwijl de andere uitgaven door het rijk zouden worden gedragen.

Vele leden betreurden den geringen bloei van de kolonie en vroegen, of de Minister den plicht van Nederland erkent, om, indien noodig en nuttig, offers te brengen voor hare economische ontwikkeling. Valt uit de in het aangrenzende Britsch-Guyana opgedane ervaring voor onze kolonie niet te leeren? Maatregelen ter bevordering van de welvaart dienen volgens een vast plan te worden genomen. Men vroeg inlichtingen van de Regeering omtrent de gezegen moeilijkheden bij den koffieuitvoer en de zeer verhoogde vrachtprijzen van den Kon. W.-I. Maildienst.

Wat de vraag omtrent den koffieuitvoer betreft, hopen wij dat de Eerste Kamer er met kracht op zal aandringen het naadje van de kous te weten. Er moet geen enkel duister punt overblijven.

De heeren koffiedeskundigen beweren dat het publiek niet gesteld is op de Surinaamsche Liberiakoffie. Is dat wel zoo? Hier mag onderzocht worden of het juist de Surinaamsche Liberia is die men niet wenscht, of dat de tegenzin ook bestaat voor Liberiakoffie van andere herkomst. In de koloniën zet men de koffie beter dan hier en de Surinaamsche dames weten uit de Liberiakoffie een smakelijken drank te verkrijgen, oneindig beter dan wat men hier b.v. in koffiehuzen en hotels te drinken krijgt.

Nu de koffiecultuur in Suriname zich uitbreidt, is het zaak te voorkomen dat koffie-experts, wier deskundigheid niet zoo vaststaat, den stempel van minderwaardigheid op de Surinaamsche Liberia drukken. De Surinaamsche koffieplanters behoren hier krachtig voor hun belangen op te komen.

Om op het Voorloopig Verslag terug te komen: Verscheidene leden spraken hun verwondering er over uit, dat altijd op onderwijsgebied misstanden bleven bestendig, die zeer nadeelig werken op het bijzonder onderwijs: 1e. de bepaling van de onderwijsregeling, die tengevolge heeft, dat bijzondere scholen, welke subsidie genieten, geen schoolgeld kunnen heffen; 2e. het ontbreken eener pensioenregeling voor bijzondere onderwijzers. Zeer hoopte men op de hoog noodige herziening van het onderwijs-reglement, waarbij ook op deze misstanden zou kunnen worden gelet. Men stelde voorts de volgende vragen: Is een juiste statistiek der bevolking niet dringend noodzakelijk en getuigt het niet van over-dreven zuinigheid, het aanleggen van een bevolkingsregister uit te stellen wegens de duurte van het papier? Welke geldelijke verliezen zijn door de schatkist geleden door de mislukking van de Sloop-wijk-Gouvernementsrubberonderneming, van den bouw van den Lawaspoorweg en van de bacoven-cultuur? Welke uitgaven der schatkist zijn gedaan in het belang van den grooten landbouw, en welke directe en indirecte baten zijn voor den fiscus daaruit verkregen? Zijn de klachten over het onvoldoende gehalte der rechters, vooral bij het Hof van Justitie, gegrond? Is de West-Indische Cultuurbank al werkzaam voor het verstrekken van landbouwerdied? Is het juist, dat de godsdienst van de Hindostani niet wordt beschouwd als „een wettelijk erkende godsdienst”? Men vroeg voorts nadere inlichtingen omtrent den dienst op den Lawaspoorweg.

Naar onze meening staat het nog te bezien of het een misstand is dat er op de gesubsidieerde scholen voor gewoon lager onderwijs geen schoolgeld wordt geheven. Veel zou dat schoolgeld niet opbrengen en het eerste gevolg zou zijn toeneming van het schoolverzuim. Aan de z.g. opvoedende kracht van het betalen van schoolgeld hechten wij weinig.

* * *

In de zitting van de Koloniale Staten van 5 Maart werd de volgende door den heer Van Ommeren ingediende motie aangenomen:

- De Koloniale Staten, vernomen hebbende:
- 1o. dat door den chef van het Militair Hospitaal aan patiënten zou zijn verschaft melk, die tevoren door den gouvernements-scheikundige voor het gebruik was afgekeurd, nadat door of vanwege dien chef aan die melk kalkwater was toegevoegd;
 - 2o. dat in de militaire apotheek werkzaam was en gebleven zou zijn een bediende, ook nadat aan dien chef van die inrichting bekend zou zijn, dat die bediende lepreus was, althans suspect van aan deze ziekte te lijden;
 - 3o. dat de chef van meergenoemde inrichting, nadat als vaststaande kon worden aangenomen, dat bedoelde bediende lepreus was, geweigerd zou hebben de apotheek te doen ontsmetten;
- Gelet op art. 105 v. h. R. R., noodigen den gouverneur uit over genoemde mededeelingen inlichtingen te verschaffen, en gaan over tot de orde van den dag.
- In dezelfde zitting werden nog moties aangenomen, betreffende wettelijke regeling van de winksluiting en de wenschelijkheid van een arbeidsraad voor de beslechting van geschillen.

* * *

In Suriname is de distributie van levensmiddelen in de maand Mei geëindigd.

* * *

Te Paramaribo is opgericht *De Algemeene Plantersbond*. De volgende verlangens staan op de lijst: 1o. Betere salarisregeling met periodieke verhooging. 2o. Betere woningen. 3o. Vrije geneeskundige verpleging. 4o. Vrij licht en 5o. Last but not least aandeel in de winsten, zooals dat op de suikerplantages en groote koffiëondernemingen hier geschiedt.

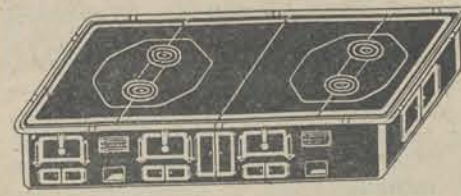
* * *

Ook het personeel van het Militair Hospitaal heeft een bond gevormd, om op te komen voor zijn belangen.

* * *

„De West” van 28 Februari schrijft over de Surinaamsche Bauxiet-Maatschappij:

„Deze zeer kapitaalkrachtige Amerikaansche onderneming heeft de laatste jaren schatten besteed voor de exploratie naar bauxiet en op grootsche

Fabriek van 144
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCH. VENINGEN
Telef. Interc. 465

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-
Hofleveranciers straat 1, 3, 5,

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

**GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN**

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZON
Wijnhandelaren

Filiaal: Hoofdkantoor: Filiaal: Filiaal: 100
's-Gravenhage Amsterdam Arnhem Gorinchem
Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Intero. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën

„DE BIJENKORF”

:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels

WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 192

72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”
voorheen BLOEMINK 66
APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaatse

Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

Pension FRISIA 102

Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN

Pension vanaf f 4.- per dag.

schaal toebereidselen gemaakt voor de ontginning daarvan.

Het is nu echter al langer dan een jaar, dat zij geen begin kan maken met de eigenlijke exploitatie omdat haar positie nog steeds niet wettelijk geregeld is. Een verordening ter zake door de Koloniale Staten aangenomen, wacht nu al bijna een jaar op de sanctie van het opperbestuur.

Voor de maatschappij moet dit buitengewoon onaangenaam zijn. En deze handelwijze strekt ten nadeele van de kolonie. Want de energie die ons ten goede zou komen, wordt nu vrijwel uitsluitend samengetrokken op het naburig Demerara. Alleen aan arbeidsloon beteekent dit een maandelijksch verlies van ongeveer f 60.000 voor de kolonie, gezweven nog van de winstderving voor den handel en van de retributie op het gewonnen product, die rechtstreeks de koloniale kas ten goede zou komen.

De handelwijze van het opperbestuur is ons onverklaarbaar. In ieder geval heeft een maatschappij, die afdoende bewijzen van ernst heeft gegeven, aanspraak op een andere behandeling.

In het belang der kolonie — maar ook uit een oogpunt van recht en billijkheid tegenover de maatschappij zelf — doen wij een beroep op de gestelde machten om nu toch eindelijk een beslissing ter zake te nemen."

* * *

Over het zelfde onderwerp schrijft „Periscopist” in „Suriname” van 18 Maart:

„Twee ferme maatschappijen stonden gereed hier hun exploitatie te beginnen; de Sur. Bauxiet Cie., had al op hier nog niet vertoonde wijze de zaken aangepakt; Moengo zou een centrum worden van, ja van kennis, energie en kapitaal. We konden kapitaal hier aan 't werk zien — het kapitaal, dat wij behoeven, maar dat ons niet noodig heeft, omdat men met dit begeerenswaardige artikel over de heele wereld terecht kan. — Doch men heeft genoeg gekregen van onze koulante! wijze van zaken doen.

De bauxiet-ondernemingen zijn het land uitgetreuzeld en elders zal men wel de voordeelen binnen halen, die wij konden hebben gehad.

Overal stoomt men krachtig op, wij parelen er rustigjes achteraan."

* * *

Uit „De West” van 11 Maart:

„Koffie naar Engeland. De Surinam Trading Co. heeft het voorrecht om vergunning te hebben, rechtstreeks koffie te verschepen naar Engeland. Daarvan is de laatste weken gebruik gemaakt om 1349 balen via Demerara te verschepen. De vracht bedroeg naar Demerara f 8.— en van Demerara naar Engeland f 72.— per ton, in totaal dus f 80.—, waar de K. W. I. M. naar Nederland berekent f 135.— per ton.

De marktprijs in Londen moet bevredigend zijn."

* * *

In hetzelfde nummer lezen wij:

„Immigratie gestopt. In antwoord op de vertoogen uit Demerara over den heerschenden arbeidsnood, heeft de Engelsche regeering geseind, dat er voorloopig geen uitzicht is op een hervatting der immigratie uit Britsch Indië, zoodat Demerara maar moet zien om van elders werkkrachten te bekomen. Vooral vestigt zij de aandacht op West-Indië zelf.

In Mei zal een deputatie uit alle rangen en standen in Demerara zich naar Engeland begeven, om de medewerking van de hooge regeering te vragen voor de oplossing van het nijpende vraagstuk."

* * *

Naar het schijnt denken de Compagnie des Mines d'or en de Balata Compagnie Suriname er over om door een of meer vliegmaachines den dienst met Paramaribo te doen onderhouden.

* * *

West-Indische Kamer te Amsterdam.

In de bestuursvergadering van 15 Mei heeft de voorzitter — Baron Van Asbeck — den heer professor J. A. Grutterink, die de vereeniging „Oost en West” in de Kamer zal vertegenwoordigen, welkom geheeten. De medewerking van prof. Grutterink is van bijzondere waarde met het oog op de groote belangstelling die de Nederlandsche koloniën in West-Indië op het gebied van delfstof-exploitatie verdienen en, dit te meer sedert van buitenlandsche zijde verschillende belanghebbenden aan de ontginningen hunne aandacht wijden.

Behalve de brochure van den heer Menkman, door de Kamer dezer dagen in het licht gegeven, kunnen belangstellenden kosteloos een exemplaar der statuten ontvangen op aanvraag bij het secretariaat, Oudebrugsteeg 16, Amsterdam.

* * *

Door het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist is uitgegeven:

De eerste pogingen tot zendingsarbeid en kolonisatie der Herrnhutters in Nederlandsch Guyana van 1735—1745". Door H. Weiss. Uit het Hoogduitsch vertaald door Mej. W. M. J. Bartelds.

Ingezonden.

Het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist, (Secretariaat Zusterplein 18), verzoekt ons opname van het volgende, waaraan wij gaarne gevolg geven. Red.-Comm.

Oproep aan de vrienden van de Zending der Broedergemeente in Suriname.

Het wijdvertakte zendingswerk der Broedergemeente heeft door de wereldcrisis groote schade geleden. De laatste jaarrekening wijst een meerdere uitgave aan van ruim f 150000.—

De voor Duitschland noodlottige uitslag van den oorlog doet met zekerheid verwachten, dat Duitschland in de eerstvolgende jaren geen belangrijke sommen zal bijdragen. Nu zullen de zendingsvelden van de Broedergemeente, die in het Engelsche en Amerikaansche koloniale gebied liggen, wel verder gesteund en onderhouden worden door Engeland en Amerika, maar

Wie zorgt voor Suriname?

Onze zending in Suriname verkeert in nood, ze dreigt zelfs een gevaarlijke crisis tegemoet te gaan. Het zijn voor verreweg het grootste deel Duitsche zendelingen en zendingsvrouwen, die sedert 1735 goed en bloed geofferd hebben in dienst dezer zending. Duitsch geld maakte de instandhouding van den arbeid in de Nederlandsche kolonie mogelijk. De Christenen in Nederland hebben in de laatste 40 jaren hun geld en hun medewerking er toe verleend, maar de Duitsche Christenen hebben er toch veel meer offers voor gebracht. En thans kunnen wij niet meer rekenen op Duitsch geld en Duitsche werkkrachten.

Bovendien breidt het werk onder de Boschnegers, de Britsch-Indiërs, de Javanen en de nakomelingen der neger-slaven zich gestadig uit. De zending staat telkens voor een nieuwe taak, voor een anderen noodstand. Is het geen Christenplicht en eerezaak dit rijk gezegende, maar ook zwaar beproefde en ernstig bedreigde werk niet in den steek te laten?

Daarom roepen wij de Christenen in Nederland toe:

„Helpt ons, geeft ons de noodige werkkrachten, verschaft ons de middelen tot voortzetting van dit werk."

Toen het Zeister Zendingsgenootschap in September 1918 haar 125-jarig bestaan vierde, hebben wij met het oog op den toestand, door den oorlog veroorzaakt, niet over onze zorgen durven spreken, maar nu dwingt ons de nood.

De komende vrede schijnt betere, lichtere tijden te beloven voor de geheele menschheid, mag dan alleen de toekomst onzer zending donker en hopeloos blijven? Neen, dat mag niet!

Wij richten dus vol vertrouwen tot alle Christenen in Nederland de dringende bede:

Helpt de zending der Broedergemeente in Suriname!

Namens het Bestuur van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist:

Ds. W. S. REICHEL, Voorzitter.
H. WEISS, Secretaris.
R. HASTING, Penningmeester.

Deze oproep wordt ten zeerste aanbevolen door:

F. D. H. Baron VAN ASBECK,
Oud-Gouverneur van Suriname.
Dr. F. VAN GHEEL GILDEMEESTER, 's-Gravenhage.
Ds. P. VAN WIJK, Luth. Predikant te Amsterdam.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Arabische beweging. In de *Neratja* een reeks artikelen hierover, waarbij H. A. S., de schrijver, het heeft o.a. over het „in mindering” systeem. Na te hebben uitgeweid over de moeilijke bestaansvoorwaarden der Inlanders, door lage loonen, hun gemis aan spaarzin en hun totale onkunde, waar het geldt de tering naar de nering te zetten, betoogt schrijver, dat alleen onderwijs hun hersens in dit opzicht scherpen kan. Maar de Sanapartij acht scholen niet noodig, als de lieden er nog geen behoefte aan gevoelen. Dus, de scholen zijn noodig om de menschen verstandiger te maken, maar in Indië wil men hen eerst verstandig laten worden en dan pas scholen geven. In Nederland daarentegen, dat zich zelf bestuurt, heeft men de leerplicht. Op ontduiking hiervan staan straffen, zelfs kan krachtens die wet aan ouders de voogdij over hunne kinderen ontnomen worden.

De Arabier, overwegende: „Ik heb er winst bij en die menschen kunnen hun lichaam bedekken”, verkoopt sarongs op afbetaling. De baadjes worden dan wel door de Chineezzen geleverd op precies dezelfde voorwaarden. En dank zij die wijze van verkoopen, ziet men minder kampongbewoners half naakt loopen, zooals vroeger het geval was, toen er nog geen Arabieren of Chineezzen waren. Dank zij ook dat systeem, krijgen de vreemde toeristen te Batavia een goeden dunk van het Nederlandsche bestuur en hemelen zij het op.

Maar dit stelsel heeft ook zijn kwade gevolgen. Men koopt maar raak en kan ten slotte de termijnen niet betalen. De vrouwen, die minder godsdienstig zijn uitgevallen en met een slecht gevulde maag worden verzadigd, gaan het breede pad op; de mannen begaan misdaden. De vrouwen dwalen het ziekenhuis, de mannen de gevangenis in. Denken de Arabieren hier wel aan? Zij, onze broeders in den Islam? Maar — veronderstelt schrijver verder — als de Arabieren nu eens geweerd werden, zou het bedrijf dan niet voortgezet worden door Chineezzen en andere rassen, ja zelfs door onze landslieden? Zeker! het euvel

Restaurant VAN DER PIJL

147 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie. 111

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble 106

WILLY HONSBEEK & &

Hôtel „de Oude Doelen”

en

Pavillon „Oude Doelen”

DEN HAAG - SCHEVENINGEN 137

Restaurant de tout première ordre.

Thé Concert - Diner Concert

Soupe Concert

American Bar

Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 133

Dejeuners, Dinners, Soupers

Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Dinners

van af 90 cent. 57

Meermalen bekroond. C. JENNER

Tel. Interc. H 447. 137

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15 's-GRAVENHAGE

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Dinners en Soupers.

135 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

wordt niet veroorzaakt door Arabieren en Chineezers door toepassing van het „in mindering” systeem, maar de wortel daarvan zit in de maatschappelijke wereldregeling van tegenwoordig, waarbij niet wordt gezorgd voor het lot der armen, omdat in het systeem van „geld boven aan” noodig is het reserveeren van een overgrootte massa armen, waaruit de geldbezittende klasse hare arbeiders tegen geringe loonen zal kunnen kiezen. Hierin verandering te brengen ligt alleen in de macht der Regeering. En als zij de Arabieren uit Indië weert om bovengenoemde reden, dan is deze daad niet anders dan een zoeken naar een ondebok, terwijl de zondige de Regeering zelve is!

Het tweede feit, waarvan de Arabieren beschuldigd worden, is het leenen van geld op de manier „tien, twaalf terug”. Schrijver verdedigt dit niet, maar vraagt alleen: of de veroordeelers van dit stelsel ooit zoo door den nood zijn gedrongen geweest, dat zij wel vijftien, ja twintig terug zouden willen geven voor tien? Dan zouden zij anders spreken. Men verwijt den leeners, dat zij naar zulke „bloedzuigers” en „landbloedzuigers” gaan, de afdeelingbanken zijn er immers! Maar men denkt er niet bij, hoe moeilijk het is geld bij die banken te krijgen, hoe lang het duurt, voordat de leeners geholpen worden, hoe het gewoonlijk slechts de bezittende klasse die geld in leen krijgt (dus om zijn rijkdom te vergrooten) en — hoe de achterstalligen, uit vrees voor de straffende hand van het gerecht en ter betaling van de boeten, zich ten slotte toch tot den Arabischen geldschietster moeten wenden om hulp in den nood; en zijn de Arabieren er niet meer, dan willen anderen het doen. De bankbeambten, meent de schrijver, treden met te weinig menschevriendelijkheid op, omdat zij bang zijn voor te grooten „achterstand” en de aflossing, en de in verband daarmee hen gerichte verwijten der chefs, enz. De leeningsvoorwaarden moeten dus minder gemaakt worden, wil men de Inlandsche leeners niet weer in handen der Arabische of andere woekeraars laten vallen. De derde beschuldiging betreft het voorschieten van bedrijfskapitaal bijv.: Een deeleman en paard van waarde van f 400 wordt op credit geleverd voor f 800, af te betalen in termijnen van f 10 's weeks. Wie wordt leener of kooper? Natuurlijk een arme leener, die niets bezit. In schijn een uitkomst voor een leener, die nu een middel van bestaan heeft, en eveneens een goede geldbelegging voor den geldschietster. Maar — voordat de „koopsom” is afbetaald, zullen er reparaties noodig zijn aan het voertuig; en zoo blijft de schuld bestaan. Met de batikkers gaat het evenzoo. Alleen worden de Arabieren hierin reeds door Chineezers, Europeanen en zelfs Inlanders beconcurrereerd.

Alweer kan dus gezegd worden, dat met een uitzetting der Arabieren het kwaad niet verholpen wordt. Een goede aanwending der gelden van het volkscredietwezen, door ambtenaren, die met het volk willen en kunnen verkeerden, zou de beste oplossing zijn.

Maar ook dit zou nutteloos wezen, als het volk zich niet zelf ging ontwikkelen. De vooruitgang van het volk kan niet tot volmaaktheid worden gebracht door regeering of bestuur of wie ook. Evenwel heeft de schrijver toch willen wijzen op de leemten en de onvolkomenheden der Regeering om dien vooruitgang te bevorderen, teneinde overwegingen te doen opkomen, welke zullen kunnen verhinderen, dat zij hare zonden — en die van het volk — zal laden op de schouders van vreemdelingen, in dit geval de Arabieren. Dezen voelen zich onrechtvaardig beoordeeld. Zij weeren, met hun zwoegen en zweeten, kampongs in uitloopen, de bevolking te helpen aan kleding, het middel van bestaan. Dank zij hun werken, is de Inlandsche batik-industrie niet totaal verlopen. Men vergeet dit alles — zoo verwijten zij — men heeft slechts de rijk geworden Arabieren. Doen zij soms slechter dan de suikerfabrikanten met hun vooruitgelingen (van een tot twee jaar) op huur van gronden? Of slechter dan de Chineezers, het oogstrecht van nog onrijpe gewassen afkopen?

Maar — schrijft H(adji) A. S(alam) — van uit het Islamietisch standpunt bezien, roepen wij den Arabieren toe: Wij zijn ook Islamieten! En het past ons niet, niet niet Mohamedanen te vergelijken. Het geloof verplicht elken Arabier mede te werken met de Inlanders in den strijd tegen de niet Islamietische kapitalisten; het Arabische kapitaal, het geld van de Islamieten, moet op de manier zooals in de godsdienstboeken voorgeschreven, besteed worden en niet slechts opgehoopt en vermenigvuldigd ten eigen bate. De Arabieren hebben geld. Dit land heeft zijn bewoners; laat de Arabieren langs cooperatieven weg de Inlanders ten nutte zijn, opdat bewaardheid worde: „Innama I minoeria ichwa” (Alle geloovigen zijn broeders).

In het nummer van 3 Februari komt voor het bericht over het geschil van Soerabajasche Arabieren, het uiting gekomen ter oprichtingsvergadering van de Soerabajasche afdeeling van Comité Islah. De naam van den Arabier, tegen wiens zitting in het voorloopig comité de Arabieren van Soerabaja en de Griese gekant zijn, wordt daarin genoemd: Sech Mahmud Soerkati Alansari. Deze was een der op den voorgrond tredende personen in den strijd tusschen Sech en Sajids. Aan gekondigd wordt een groote vergadering te Batavia op 9 Februari ter oprichting van „Islah” vereniging.

Het blad van 8 Februari bevat de mededeeling, dat de conferentie zal plaats hebben ten huize van den heer Sajid Abdoellah ben Aloei Alatas.

Voedingsnood. Keok vertelt in zijn Zaterdagsehe *Iseng-Iseng* in de *Kaem Moeda*, van de klachten over rijstschaaarschte en rijstduurte en gewaagt met dank van genomen maatregelen, waaronder die om de menschen er toe te brengen de gronden te beplanten. En dan zegt hij: „Maar het verbaast mij, dat de gronden langs den spoorweg, die het eigendom zijn van de S. S., al ongeveer twee jaren niet door de huurders met padi beplant mochten worden, terwijl die gronden over heel Java meer dan 1000 bouws groot zijn. Men heeft alleen vergunning gegeven deze gronden te verhuuren, om er tweede gewassen op te planten, maar zij brengen niet veel op, omdat de grond modderig is, vroeger sawahs geweest zijnde. Misschien wordt de vergunning niet gegeven, omdat door het gebruik van veel water bij het planten de spoorbaan beschadigd zou kunnen worden. Maar waarom werden de gronden vroeger dan wel verscheidene jaren met padi beplant, zonder dat er iets is gebeurd, en er zijn nu toch ook gronden langs de baan, die niet van de S.S. zijn, waar men *padi* plant. En dat geeft toch ook niets.

Keok spreekt den wensch uit, dat deze opmerking door dengene, die het aangaat, ter harte mag worden genomen, opdat er alsnog vergunning gegeven worde die gronden te verhuuren om er *padi* op te planten, opdat de gronden, welke met *padi* beplant worden, vermeerderen en meer *padi* opbrengen, die voor de menschen zoo dringend noodig is.

Volksonderwijs. A. W. A. schreef aan hetzelfde blad (*Kaem Moeda*): In Ned.-Indië zal een hoogeschool worden opgericht, wanneer dit gebeurt, zal 't zeker Indië ten goede komen. Wie zal de kosten voor die hoogeschool betalen? Indië betaalt ook de kosten. En de lezer zal zeker begrijpen, dat de vraag wie het dragen zal, een groote kwestie is voor ons Kromodesa, gewoonlijk de arme Kromo geheeten. — Maar wie zal de voordeelen, die het meest voor de hand liggen, trekken? Niet kang *Kromodesa*, wel *Kandjeng Kromonigrat* en de geldmensen.

Wat beteekenen parlement, vrij Indië en dergelijke voor *Kang Kromo*? Al zou Indië heelemaal vrij zijn, *Kromo* zal *Kromo* blijven, d.w.z. dom, arm en onderdanig..... enz. Daarom vragen wij *Kromo's* ook met aandrang, dat de Regeering spoedig voldoende onderwijs geeft aan *Kromo*.

Schrijver betoogt, dat, als de Regeering niet alles tegelijk kan regelen, zij het beste doet met eerst het volksonderwijs voldoende te maken, omdat het hooger onderwijs toch Indië niet verder zal brengen, wanneer *Kromo's* toestand niet anders is geworden. Hij betoogt verder, dat men Rusland niet als voorbeeld moet nemen, waar de ingezetenen het bestuur in handen hebben, maar dat gezorgd moet worden, dat door volksonderwijs *Kromo* in de gelegenheid zal zijn, weerstand te bieden in den strijd om het bestaan aan zijn vijanden. Dat is meer noodig dan een hoogeschool.

Baars en Sneevliet. Een „Jong Javaan” geeft in de *Wederopbouw* zijne beschouwingen omtrent de actie van Baars en Sneevliet. Hoewel hij eenerzijds niet anders dan hulde kan brengen aan hun onzelfzuchtig streven om zich geheel te geven voor de zaak van het volk, moet hij anderzijds hunne werkwijze toch afkeuren, omdat zij bij hunne actie geen rekening hielden met de blinde klippen in het volksgemoed.

De afgunst, die de Inlanders reeds lang tegenover de economisch sterkere Chineezers voelden en welke deze groepen van bevolking van elkaar verwijderde, was in den laatsten tijd door het vrijpostiger optreden der Chineezers na de Chineseche revolutie, reeds versterkt en groeide tot haat aan door het socialisme dat den kapitalisten den oorlog verklaarde. Vandaar dat, zooals de relletjes te Koedoes ons leerden, de woede der Inlanders zich keerde tot de „rijke Chineezers” en niet tot de rijke Arabieren of Nederlanders. Toch is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het socialisme tot grootere excessen leidt, als voortgegaan wordt met het verspreiden van de „*Samarata*”-beginselen en als verdere propaganda wordt gevoerd tegen den kapitalist, voor wien het volk nu een ieder houdt, die in eenigszins goeden doen is, zich bijvoorbeeld de luxe veroorlooft in een auto te rijden.

„Geeft eerst de volksontwikkeling gelegenheid op een hooger trap te komen en begint dan pas met de propaganda tegen het kapitaal, anders is de ellende niet te overzien!” zegt schrijver en den heeren Baars en Sneevliet vraagt hij: of het verspreiden van internationale denkbeelden onder het volk door opwekking van revolutionaire hartstochten, die voor geen rede vatbaar zijn, de eenige wijsheid is, die zij het volk kunnen geven? Houdt die wijsheid dan voor u, zegt

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hoekong en Shanghai. 120

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING⁶⁰

Wij verzekeren U tegen alle schade, ten gevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.
BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 120
stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

= HAARLEMSCHE = BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . f 4.050.000.—
RESERVE ca. f 850.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pe-
kalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 73

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805 Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag 59

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

schrijver, die verstoort slechts het gemoed van den Javaan en brengt hem van zijn doel af.

Voorts is schrijver tegen het klein revolutionair gedoe, dat voortdurend oppositie voert tegen de Regeering, die daartegenover een grootsche houding aanneemt. Nog een kleine waarschuwing laat schrijver ten slotte volgen voor degenen, die tegen de ethische richting zijn. Hij kan zich best voorstellen, dat er menschen zijn, die zich ongerust maken over de slapheid der Regeering en den ouden toestand liever terug willen hebben, doch dit laatste kan natuurlijk niet. Hierdoor zou de Regeering het geheele volk tegen zich krijgen, terwijl zij door het volgen der ethische richting tenminste het denkend deel van het Javaansche volk voor zich inneemt.

„De Wet van God.” In de *Sinar Hindia* een lang artikel van Br. *Tjondropraciro*, getiteld: „Van karakter komt vertrouwen in de wet van God”, waarin hij uiteenzet, dat hetgeen innerlijk de overtuiging is van kwaad en goed, het karakter, een wet is van God. Deze wet staat hooger dan de wetten van een Regeering, welke door menschen zijn gemaakt. Gebrek aan vertrouwen in de innerlijke wetten is gebrek aan vertrouwen in God en zelfs als men, uit vrees, de wetten der Regeering boven die van God stelt, is dat gebrek aan vertrouwen in de macht van God. Men moet er dan ook niet bang voor zijn de wetten te overtreden, welke door menschen zijn gemaakt, daar die veel verkeers bevatten, dat niet in overeenstemming is met de wetten van God. God verbiedt niet aan de menschen te roepen om gelijkheid van recht of hulp tegen de verdrukking, maar de Regeering straft toch dezen, omdat zij niet de Regeering prijzen of tegen de Regeering opkomen. Daardoor komt de wet der Regeering in strijd met die van God. Men behoeft dan ook niet bang te zijn voor verbanning of gevangenisstraf, als men aldus optreedt, daar men dan doet volgens de wet van God.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Voedselnoed. Van de *Sin Po* is in de *Bintang Soerabaja* overgenomen een artikel onder het hoofd: „Slapen is een krachtig wapen”, waarin van S. I. wordt beweerd, dat de op Java heerschevende voedselnoed veroorzaakt is door de kapitalisten, die alleen aan eigen voordeel denken en zich niet om de bevolking bekommeren. Bewijs: het niet willen afstaan van hun gronden ter beplanting met *polowidjo* (tweede gewassen). Schrijver raadt de bevolking aan, om geen gronden meer aan suikerfabrieken te verhuren, tenzij tegen zeer hoogen prijs. Wanneer de Regeering voor de kapitalisten het hoofd mocht buigen en het plantareaal niet wordt ingekrompen, dan zal de tijd gekomen zijn, dat de S. I. ageeren moet.

Verder verklaart hij, dat men op het juiste tijdstip, d.i. de tijd, dat de suikerfabrieken moeten malen, slapen (staken) moet, opdat de fabrieken niet kunnen werken. In Februari en Maart zouden leiders van de C. S. I. en anderen over geheel Java propaganda hiervoor maken.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Oorlogsklanken door de Vredesboodschap.

Ik ben hierheen gekomen om U te overtuigen, maar 't is mogelijk dat gij 't zijt, die mij zult overtuigen. Zoo heeft Wilson zich bij 't eerste onderhoud, dat hij bij de kennismaking met Clémenceau had, uitgedrukt. Heeft hij toen reeds gevoeld hoe hier een ander man tegenover hem stond dan de Amerikaansche politici? Van de groothed der Presidentsfiguur is niet veel overgebleven. De wereld verwachtte van hem een de algemeene opinie bevredigende oplossing, de wereld dacht hem de groote leidende rol toe. Maar zoals Clémenceau den president der Fransche republiek Poincaré tot een meeloper gemaakt heeft, wist hij ook Wilson en Lloyd George tot nevenfiguren, tot bijfiguren te maken. Zij zullen, na de ontzuivering der bewieroking, die hun van hier en daar wordt toegevoerd, met hun aandeel evenmin tevreden zijn, als de door hen bedeelde partijen, welke in allerlei vorm protesteeren tegen de opgemaakte vereffening. Niet alleen Duitschland is verontwaardigd. Wij doen grepen uit overvloed van stoffen.

Luxemburg stoppt omdat 't genegeerd is; wellicht is dit 't beste lot, dat 't zich kon toedenken. 't Internationaal vrouwencongres in Zwitserland neemt, onder toezichting ook van de Engelsche en Amerikaansche afgevaardigden met algemeene stemmen een motie aan, waarin op scherpe wijze wordt afgekeurd, dat de beginselen van Wilson met voeten getreden zijn, en een andere motie, die de opheffing eischt van de hongerblokkade. Volgens een bericht, dat den omweg over Japan gemaakt heeft, heerscht in Frankrijk een industriële chaos. Door 't dure leven zijn een dozijn stakingen uitgebroken; waarvan vooral die, welke 't personeel der levensmiddelenvoorziening betreffen, diep in 't maatschappelijk leven ingrijpen. Ook de employeés der banken staken, waardoor de fondsenhouders verliezen van miljoenen lijdten.

De Fransche handel met 't buitenland heeft veel geleden, volgens een Fr. blad neemt de regeering krachtige maatregelen voor herstel. De lijst der verboden artikelen is van 140 op 19 teruggebracht. De regeering onderhandelt met die van andere rijken om de invoerbepaling op te heffen te krijgen.

Page, de Amer. gezant te Rome gaat heen, nadat hij bij een conferentie met Wilson te Parijs, geen bevredigende toezegging voor Italië heeft verkregen ten opzichte van de Fiume-kwestie. Ook Italië is hierdoor

weer ontstemd. Dit neemt nog toe omdat het verwacht had ruimer bedacht te worden in Noord-Afrika, dan gebleken is in de bedoeling te liggen. Portugal heeft een zelfde klacht. Het had verwacht voor zijn aandeel in den oorlog een flinke uitbreiding van gebied in Afrika te krijgen. De uitdelelende raad schijnt — o.i. niet ten onrechte — te oordeelen, dat Portugal al genoeg (of te veel) koloniaal terrein heeft voor zijn organisatietalent en financieel kunnen. 't Zal 't best geholpen zijn met geld en goeden raad.

De bevolking van Oost-Prusen voelt evenmin voor een overgang bij Polen, als die van 't Saargebied voor verfransching. — De aanbieding der Entente om voedsel aan de Russische bevolking te doen toekomen, volgens 't plan van Nansen, dreigt weer niet tot haar recht te komen, omdat de Soviët den strijd tegen admiraal Koltjak niet kan opgeven, hetgeen tot voorwaarde voor de voedselvoorziening is gesteld.

De Tirolsche regeering heeft een oproep tot Wilson gericht, om in verzet te komen tegen de inlijving van Duitsch Z. Tirol bij Italië. — De nieuwe emir van Afghanistan wil van de vroegere suzeriniteitsrechten van Groot-Brittannië niets meer weten. In hoever de woelingen bij de Afghaansch-Britsch-Indische grenzen hiermede in verband staan is niet zeker, maar ieder is vrij hierover het zijne te denken. De vrijmoedigheid van Emir Amanoella Khan om 't desbetreffende verdrag van 1893 ter zijde te zetten, wordt wel in verband gebracht met de gebeurtenissen in Egypte, waar de onlusten nog altijd niet ten volle zijn onderdrukt. — 't Suez-kanaal is door een staking versperd.

Volgens den „Times” wordt Australië bedreigd door een stroom van industriële woelingen. Na de mijnwerkers in Nieuw Wales, die bevredigd zijn, hebben die in Queensland den arbeid gestaakt, na twee reeds toegekende loonsverhoogeningen vragen zij een derde. De zeelieden stellen ook nieuwe eischen. Vele fabrieken te Melbourne staan stil. De Japanners zijn er dadelijk bij om goedkoop artikelen in te voeren, hetgeen echter ook weer ontstemming wekt.

De Chineesche delegatie ter vredesconferentie heeft niet verzuimd mededeeling te doen van een betooging van 5000 studenten te Peking als protest tegen den afstand van Sjantoeng aan Japan. Met moeite is daarbij een molest van de Engelsche en Amerik. gezantschappen voorkomen. De Chin. gezant te Tokio, die tijdelijk te Peking was, liep intusschen een ernstige wond aan 't hoofd op. Amerika heeft dit niet zonder eenige vrees vernomen. Als Japan in dergelijke uitingen aanleiding mocht vinden tot een gewapend optreden in China zou dit thans zeer onwelkom komen. Ook overigens is 't in Peking geenszins rustig.

België blijft onvoldaan, en in 't land zelf staan de Vlamsen zoo verwoed tegenover de Fransch gezinden, dat er reeds stemmen zijn opgegaan voor een echtscheiding. Toen van Cauwelaert bij de Kamerzitting het woord nam in het Vlaamsch, was er groot rumoer en verlieten tal van afgevaardigden hun plaatsen.

Het bureau van de internationale arbeidersconferentie te Parijs is ook volstrekt niet tevreden over het vredesverdrag en heeft zich daarover geuit in een adres aan den Raad van vier. Het stelt de volgende eischen (kort weergegeven): 1. Duitschland en Rusland moeten dadelijk in den volkerenbond worden opgenomen. 2. De geallieerden moeten verklaren wanneer zij zullen ontwapenen. 3. Polen vrij, doch zonder stuk van 't Duitsch volk. 4. Frankrijk en Polen mogen kolenaanvulling krijgen, maar 't Saargebied moet D. blijven. 5. 't Inpalmen van de D. koloniën is imperialistische hebzucht.

En dan zeggen wij op een mooien Mei-avond: Wat is het heerlijk rustig in de natuur!

Mededeeling van de vredesvoorwaarden aan de Fransche koloniën.

De Fr. minister van Koloniën had er prijs op gesteld de koloniën zoo mogelijk zonder achterstand te doen deelen in de emotie, die de vredesvoorwaarden moesten brengen. Hiertoe kon aan den gewonen telegraafdienst niet worden gedacht, de beschikbare kabels waren volslagen onvoldoende om het lange telegram spoedig over te seinen. De draadlooze zou de taak overnemen. De ontvangstations in de koloniën zijn er echter ook niet op ingericht om 't aan de pers verstrekte uittreksel van 12.000 woorden naar den eisch over te nemen. Daarom was dit tot op ongeveer 6000 woorden teruggebracht.

De stations Lyon en Nantes, die tijdens den oorlog de gemeenschap met de koloniën hebben onderhouden, werden nu ook benut, dezelfde golfengte, die reeds gebruikt was, werd ook nu behouden. Lyon bediende Indochina, Tchad en Madagascar. De tekst ging vier maal over, eenmaal in 't Fransch, eenmaal in 't Engelsch met een golfengte van 8000 M., d.i. de meest gebruikelijke; daarna in beide talen met een g. l. van 9000 M. Bovendien zou een uittreksel worden gegeven met een g. l. van 15.000 M. Ter controle werd ook terug gezend.

Nantes seinde aan Dakar, Djibouti en Martinique slechts twee maal, een keer in 't Fr. en een keer in 't Eng.

Wij vinden niet vermeld of de regeling aan alle verwachtingen voldaan heeft, maar zelfs als er een hapering in gekomen is, wijst zij op groote mogelijkheden voor de toekomst.

Spitsbergen.

Wij hebben onze lezers op de hoogte gehouden van hetgeen in en buiten Nederland in den laatsten tijd

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 67.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
--	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Borelo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Grontingen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogeveen Hulst Katwijk Leenwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Slidrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
---	---	--

**DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND**

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

ASSURANTIËN

SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)

LEIDEN, Rapenburg 106-108

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang Soerabays, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bier, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

ONDERLINGE LEVENSVZERKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

over Spitsbergen te berde is gebracht. De kwestie is in 't Britsche Lagerhuis weer aan de orde gesteld. De regeeringsverklaring, volgens welke Sp. naar uitspraak van de conferentie van 1914 officieel tot niemandsland zou zijn verklaard, zoodat de zaak momenteel voor alle partijen blank zou staan, is aangevochten geworden door Sir Martin Conway. Deze zeide dat in de 17e eeuw volkomen overeenstemming heeft bestaan tusschen Engeland en Nederland. 't Noordelijk deel zou Ned., het gedeelte ten Z. van de 7 gletschers Eng. zijn.

In de archieven in Den Haag berust een kaart waarop deze invloedssferen zijn aangegeven. De conferentie van 1914 heeft hieraan niets veranderd, de deelnemende mogendheden zagen toen van hunne aanspraken af met 't oog op uitspraken door de conferentie te nemen en nader vast te leggen, de verklaringen hadden geen bindende kracht als de conferentie geen resultaten opleverde, zooals inderdaad 't geval is geweest.

Minister Harmsworth verklaarde dat hij de zaak ter kennis van de gedelegeerden te Parijs heeft gebracht, in de hoop dat zij een onderdeel zal kunnen uitmaken van de besprekingen, verbonden aan de vredesonderhandelingen.

Ligt hierin voor de Nederlandsche regering geen aanwijzing om tijdig 'erbij' te zijn? Zonder eenige imperialistische bedoeling kunnen daar toch Nederlandsche belangen te behartigen zijn — of veronachtzaamd worden —

J. Radersma. — Deli en de bouwkunst, door P. A. Colijn (met ill.) — Slotwoord, door J. Koning.

Verder worden de navolgende bijdragen in No. 62 (van 6 April) vermeld: Het krankzinnigengesticht te Buitenzorg (met ill.), door W. Kooiman Jr. — Beklimming van den Tjikoerai (een 2860 M. hooge berg ten Zuiden van Garoet), door O. V. V. (met ill.) — Pasangrahan's op Java. — Ook wordt in hetzelfde Nr. een nieuw werk van Dr. W. van Bemmelen (uitgave van Kolff en Co. te Batavia) besproken, getiteld: „Naar hooge toppen en diepe kraters.“

1619 - Batavia - 1919.

Het Nr. van 16 Mei van „Het Nederlandsche Zeewezzen“ bevat een geïllustreerde bijdrage van den hr. A. K. A. Gijsberti van Hodenpijl, getiteld „Jacatra-Batavia 30 Mei 1619—30 Mei 1919.“ Hoofdzakelijk is deze bijdrage een hulde aan Coen, voor zooverre diens naam verbonden is aan de stichting van Insulinde's hoofdplaats.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hieronder volgt eene opgave van den inhoud van Deel 59, afl. 1, voor zooverre die niet uitsluitend vakkundigen belang kan inboezemen.

Eenige voor Ned.-Indië nieuwe anophelinen, door N. H. Snellengrebel. — Over een tot nog toe niet beschreven dengueachtige koortsvorm in Suriname, door C. Bonne. — Nog enkele opmerkingen over de dengueachtige ziekte van Suriname, door C. Bonne. — De verbreiding der rattepest per continuïtatem, door Dr. O. L. E. de Raedt. — Iets over Atjeh en de beri-beri, door Dr. A. J. Salm.

De Tropische Natuur.

Uit den inhoud van afl. 4, jaarg. 1919: In het oerbosch van den Ophir (vervolg), door Edw. Jacobson. — Een bekende nuttige schimmel, door Dr. A. Rant (met ill.) — Breytia cernue Muell. Arg. (Soend. tjetjeremear, Javaansch imer of himer, éénstammige struik), door Dr. J. J. Smith (met ill.) — Een tocht door het Karangeberge (met botanische oogmerken), door J. Beumée (vervolg).

Indisch Militair Tijdschrift.

De Maart-afl. bevat o.a.: Politieleger, gewapende politie en nog wat, door Asymptoot. — Minimumafstand, door J. B. van der Poll. — De bewijsvoering bij disciplinaire bestraffing, door Mr. J. Meihuizen. — Het voortwerp voor de inheemsche militie, door A. T. H. Winter. — Een en ander over voeding onzer legerpaarden, door W. van der Burg. — Eenige mededeelingen betreffende de vliegafdeling, door C. L. Vogelesang. — Genie bij den Trein? door U. H. van Wijk.

Kolonisatie van Suriname.

No. 1 van den 4en jaarg. van „West-Indië, Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao“ is geheel gewijd aan een studie van den hr. J. J. Leijns over „Kolonisatie van Suriname door Hollandsche boeren“. Niettegenstaande de in 1843 op groote schaal genomen proef zoo goed als geheel mislukt is (hetgeen schr. intusschen toeschrijft aan allerlei verkeerde maatregelen) en dat tal van deskundigen van oordeel zijn, dat iedere poging eveneens tot mislukking gedoemd moet zijn, is de heer L. van Meening, dat kolonisatie tot uitstekende uitkomsten moet leiden, mits volgens een plan, hetwelk door hem in den breede wordt ontwikkeld. Het staat voor hem vast „dat Suriname nooit anders er boven op kan komen dan door een massa-kolonisatie met Nederlandsche landbouwers.“

De Indische Mercur.

Behalve een artikel van Dr. H. C. Prinsen Geerlig's: „De Russische suikerindustrie tijdens den oorlog“ en een statistiek betreffende de koffiëproductie in Nederl.-Indië in 1918, bevat Nr. 20 van de Ind. Merc. de vaste rubrieken, als: De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen. — Zoomeede een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over vezelstoffen, hout- en boschproducten, enz.

Catalogus der Koloniale Bibliotheek.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een vervolg op den Catalogus der Koloniale Bibliotheek van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië en het Indisch Genootschap. Het bevat een opgave der aanwinsten van genoemde bibliotheek over de jaren 1916—1918 en is samengesteld door den hr. W. C. Muller.

Locale Belangen.

In afl. 17 en 18 van „Locale Belangen“ een beschouwing van v. W. over de Regentschapsraden (ontleend aan „De Taak“) en in No. 18 behandelt dezelfde schr. in verband daarmee de positie der Gewestelijke Raden.

**Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL“
Deventer.**

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
EN ONGEVALLEN-VERZEKERINGEN

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 90
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCHER BANK - Amsterdam

Kapitaal f 34.408.900.—
Reservefonds 22.440.000.—
Bijzondere Reserve 2.000.000.— 69

— ALLE BANKZAKEN —

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN. 107

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

De VREDE op komst.

Het verkeer met.....
INDIË
via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

**NILLMIJ ...van...
1859**

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1. 70
AMSTERDAM, Keizersgracht 508.
UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903
Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.
Directeur: A. KROS Jr. 97
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINGK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Inst. v. Accountants

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging 3 1/2 %
Met 3 maanden opzegging 4 %
Met 1 jaar opzegging 4 1/2 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 52

**OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-
OVERZICHT.**

Koloniaal Tijdschrift.

De Mei-afl. opent met een in memoriam, gewijd aan den oud-resident W. F. L. Boissevain, den 5en April j.l. op 66-jarigen leeftijd overleden. De hr. Van Bijlevelt schetst de overledene als een krachtige persoonlijkheid, een sieraad van het corps B. B., wiens naam zal voortleven bij 't corps, voor welks belangen hij steeds op zoo energieke wijze opkwam.

De hr. G. L. Gonggrijp behandelt de zoo gewraakte „Rede Van der Jagt in den Volksraad.“ Schr. heeft in die rede geen onpaste houding kunnen bemerken; hij heeft geen minachtende houding tegenover de Sarekat Islam, zooals die oorspronkelijk was, een Indische evolutiebeweging, ontdekt. Wel een waarschuwend stem, waarin hoon en minachting niet te ontkennen zijn tegen de pseudo-leiders, die de beweging beoedelen onder den invloed van menschen met een in Europa gekweekt dogma, die volgens schr. de ondergang der beschaving, vernietiging van godsdienstzin, aanbidding van het grofste cynisme zou zijn.

Een volgend artikel „Nodeloos aankweken van ontevredenheid“, behandelt de inschuiving van officieren in het corps B.B. in de buitenbezittingen. Schr., die zich B.B.'s teekent, zegt, dat men zich bij dezen maatregel heeft neer te leggen, want „in het tekort diende zoo spoedig mogelijk te worden voorzien.“ Maar de Regeering had kunnen weten, dat aan de uitbreiding van het daadwerkelijk gezag op de buitenbezittingen, gepaard moest gaan eene uitbreiding van het corps ambtenaren om daarin te voorzien, hare maatregelen tijdig kunnen nemen. Z.i. kweekt deze inschuiving ook ontevredenheid, want het gaat niet aan het vertrouwen op de ambtelijke vooruitzichten, waarin werd dienst genomen bij het corps „volledig bevoegde“ ambtenaren B.B., als een te verwaarloozen factor op zijde te schuiven.

De hr. Ch. O. van der Plas publiceert het eerste gedeelte eener beschouwing over „de maatschappelijke, cultureele en politieke ontwikkeling van Insulinde in heden en toekomst“. Na het geven van een terugblik, behandelt schr. in dit gedeelte zijner verhandeling het standpunt hetwelk de Regeering inneemt.

De rubriek Kroniek van „Tertius“ bevat: De Indische begroting (slot). — Steeds tegen de bestuursambtenaren op de buitenbezittingen. — „Goede getuigschriften.“ — Prof. D. G. Stibbe behandelt „Vreemde Koloniën“. Overigens: een inlandsch persoverzicht en een bibliographie, beide door C. v. d. V.

Weekblad voor Indië.

Eerst nu kregen we inzage van het „Deli-Nummer“ van het Weekblad voor Indië (van 3 Nov. Ao Po); een overzicht van den inhoud wordt alsnog gegeven, omdat die nog nergens werd aangetroffen.

Voorwoord, door H. J. Grijzen. Gouv. van Sumatra's Oostkust (met portret). — Een blik in de toekomst van Deli, door J. J. van der Laan. — De Belawan-haven (met ill.), door J. I. de Jongh. — De tabakscultuur op Sumatra's Oostkust, door G. H. Andrae (met ill.) — Rijstbouw en irrigatie ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door M. J. Rotteveel. — De koffiëcultuur ter Oostkust van Sumatra, door Koffieboer (met ill.) — De geschiedenis van de theecultuur ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door Sl. — Rubber op de Oostkust, door S. (met ill.) — De hygiënische toestanden ter Oostkust van Sumatra (met ill.), door V. — Vereniging voor Ziekenverpleging ter Sumatra's Oostkust, door Dr. F. H. v. H. — Vakvereniging voor assistenten in Deli (met portret), door Dingemans. — D. Baron Mackay, burgemeester van Medan (met portret). — Het Medan-sche politiekorps (met ill.), door V. Daetere. — Het vrijwilligerscorps „Sumatra's Oostkust“ (met ill.), door

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED 86

Mededeeling No. 31 (bijlage van Locale Belangen) is getiteld: Aanteekeningen over de instelling van Regentschapsraden op Java en Madoera.

De Java-Post.

Pastr. P. Vertenten schrijft in No. 12 over „Marindoneesche taaleigenaardigheden”. — In No. 13 opent Pr. Geurtjens een nieuwe reeks van zijn „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabel” (I. Maken de kleeren den man?). — No. 14 bevat van eerstgenoemden missionaris een stukje: „Een land dat geen honger kent.” Het is gedateerd Merauke, 8 Maart en vangt aan: „Half Europa mag uitsterven bij gebrek aan brood en half Java bij gebrek aan rijst, de kaja-kaja zal er niet minder smakelijk om eten. Koren en rijst heeft hij vroeger nooit gekend en dat zijn nu nog weeldeartikelen voor hem. Sago is zijn hoofdvoedsel en die groeit altijd.”

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 3, No. 2 (Maart 1919). Verdere gegevens over de bereiding van gistingssuiker, door P. E. Keuchenius. — Resultaten van viscositeitsbepalingen van rubberoplossingen, door Dr. A. J. Ullée. — Zijn aan het tappen met driptuis voordeelen verbonden? door Dr. P. Arens. — Onderzoekingen over het ontstaan van latexvaten en latex bij Heva brasiliensis, door Dr. W. Bobiloff.

Korte Berichten.

No. 13 van dit weekbl. bevat een overzicht van de thee-productie in Ned.-Indië in 1918 (zie ook No. 14), zomede een berekeneerde statistiek: gemiddelde sawahpadi-productie van Java en Madoera. — No. 14 en 15 geven het vervolg van „De handelsbeweging van Nederl.-Indië met den Australischen Statenbond.”

De Tabaksverordening voor Besoeki.

Bij E. Fuhri en Zoon te Soerabaja is verschenen een door den heer J. Ph. P. Baljon samengesteld geschrift: „De tabaksverordening benevens enige andere gewestelijke verordeningen van de residentie Besoeki, ten dienste van de tabaksondernemers.” Schr., controleur voor de tabaksaangelegenheden in genoemd gewest, heeft zich niet bepaald tot een bloote vermelding der wettelijke bepalingen, doch o.m. aan elke verordening eene toelichting toegevoegd; voor de practijk van veel nut.

In- en Uitvoer.

In het Nr. van 14 Mei voortzetting der beschouwingen van Th. v. d. C. over „onze Indische cultures in 1918 en hare vooruitzichten voor 1919.” Schr. behandelt thans het artikel tabak.

Handelsberichten.

No. 635 (van 15 Mei) bevat eenige aan de officieele Japansche handelsstatistieken ontleende gegevens betreffende den in- en uitvoer tusschen Japan en Nederland en Ned.-Indië gedurende het jaar 1918. De overeenkomstige cijfers voor de jaren 1917 en 1916 zijn ter vergelijking mede vermeld.

Zendingsperiodieken.

Berichten uit de Zendingswereld. 15 Mei 1919. Voortgang der geestelijke opwekking op het eiland Nias.

Annalen van het Missiehuiste Roosendaal. Mei 1919. De maan bij de Doesoens (Dajakstam op Borneo), door J. Staal.

Allgemeine Missions-Zeitschrift. Mai 1919. Missionsrundschaу. Niederländisch-Indien, von J. Warneck (Schluss).

Commercial Holland.

No. 7 bevat o.m. een geïllustreerd artikel van Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff: The oil industry in the Dutch East Indies, benevens een stukje: „Commerce between the Dutch East-Indies and Australia.”

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 7, jaarg. 3: De Gouverneurs-Generaal van Oost-Indië III. Laurens Reael, door N. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland, door P. te Wechel (vervolg). — Fragment, door Edy Dronkers (vervolg).

De West-Indische Gids.

Het is zeker niet van algemeene bekendheid, dat reeds een 60-tal jaren geleden een tijdschrift bestond, getiteld: West-Indië. Bijdragen tot de bevordering van de kennis der Ned. West-Indische koloniën. Slechts 2 jaar kon dit werkelijk goed geredigeerde maandschrift den strijd om het bestaan volhouden en sedert bleven wij verstoken van een periodiek van algemeene strekking speciaal met betrekking op de West-Indiën.

Het is dus stellig een verheugend feit, thans de aandacht te mogen vestigen op een nieuwe poging in die richting; bij de Uitg. Mij. „Ad usum mundi” te Amsterdam (Dir. G. H. Jonckheer), is n.l. verschenen de eerste aflevering van 't maandschrift „De West-Indische Gids”, onder redactie van Dr. H. D. Benjamins, Prof. Dr. J. Boeke, Mr. D. Fock en C. A. J. Struycken de Roysancour. In het voorwoord schrijft Mr. Fock dat de Nederlanders jegens West-Indië evengoed een plicht hebben te vervullen als jegens Oost-Indië en het daarom een vereischte is dat men in Nederland die koloniën en daar bestaande toestanden kent. Om dit te kunnen bereiken is echter belangstelling noodig, welke, naar wij hopen, zal worden gewekt of versterkt door de loffelijke pogingen van de hierboven genoemde deskundige redactieleden van het nieuwe maandschrift.

De eerste afl. getuigt reeds dadelijk van degelijken opzet, ze bevat: De Koloniale Staten, door H. van Kol. — Cultuurerediet voor Suriname, door Mr. Dr. C. F. Schoch. — Het lage kustgebied van Suriname, door Dr. H. van Cappelle. — De handelsbetekenis van onze West, door W. R. Menkman. — Een adres over Boschnegers en Indianen, door Jhr. L. C. van Panhuys. — Verder rubrieken: Uit de pers. — Bibliographie.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 No. 130 (Staatsblad No. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notaris examen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand Juni 1919, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van f 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 30 Mei a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. F. Woesthoff, O.-I. rechterlijk ambtenaar met verlof, gedetacheerd bij het Departement van Koloniën), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

Van de West-Indische Kamer:

In de bestuursvergadering heeft de voorzitter, de heer Prof. J. A. Grutterink, die de Vereeniging „Oost en West” in de Kamer zal vertegenwoordigen, welkom geheeten. De medewerking van Prof. Grutterink is van bijzondere waarde met het oog op de groote belangstelling die de Nederlandsche Koloniën in West-Indië op het gebied van delfstof-exploitatie verdienen en dit te meer sedert van buitenlandsche zijde verschillende belanghebbenden aan de ontginningen hun aandacht wijden.

Behalve de brochure van den heer Menkman, door de Kamer dezer dagen in het licht gegeven, kunnen belangstellenden *kosteloos* een exemplaar der statuten ontvangen op aanvraag bij het Secretariaat, *Oudebrugsteeg 16, Amsterdam.*

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Het kantoor en Leeszaal van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West”, Laan van Meerdervoort 187, is van af *Maandag 12 Mei tot en met Woensdag 11 Juni gesloten.*

Het kantoor wordt in dien tijd gehouden Buijs Ballotstraat 15, geopend van 's morgens 10—12 uur.

De secretaris,
J. A. SOETENS.

Van de Afdeling Apeldoorn en Omstreken:

FEESTELIJKE HERDENKING van het 300-jarig bestaan van Batavia op *Zaterdagavond den 31 Mei 1919* in het Theehuis van het Hotel „De Nieuwe Kroon” aan de Loolaan.

Aanvang om half acht precies.

Korte Feestrede.

Muziek en zang van eenige leden van den „Krontjong” club van de M. K. L. te Deventer, afgewisseld door muziek en zang van den heer J. J. H. Clinge Doorenbos te Bussum.

Na afloop bal.

Toegangsprijzen: f 0.50 (plus pl. belasting) voor leden der vereeniging en van de vereeniging „Onze Vloot” en voor twee van hunne huisgenooten; en f 1.— (plus pl. belasting) voor meerdere huisgenooten van die leden en voor niet-leden.

Namens het Bestuur,

De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Delftsche Studenten-vereen. „Onze Koloniën”:

Het bestuur van de D. S. V. „Onze Koloniën”, is voor het vereenigingsjaar 1919—1920 samengesteld als volgt:

- A. H. van Assen, Voorzitter.
- M. J. van Dijk, 1e Secretaris.
- G. A. van Steenberg, Vice-Voorzitter-Penningm.
- Mej. S. C. L. Veltman, 2e Secretaresse.
- W. Führi, Commissaris.

FAMILIE-BIOSCOOP
PRINSESTRAAT.

Programma van 23—29 Mei:
1ste Hoofdnummer: S.C.A.G.L.-film:
EEN HINDERPAAL.
„L'OBSTACLE”.
Naar het Tooneelstuk van A. DAUDET.
2de Hoofdnummer:
ASSCHEPOETSTERTJE.
„La petite Cendrillon”.
Hoofdrol: MARY OSBORNE, Zonnestraaltje.
Als actualiteit: de prachtig geslaagde opname van „De Katholieke Residentiedag”. De grootsche Roomsche betooging op Houtrust.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □ □
□ DEP&T DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Magasin de Nouveautés
voorheen GEBR. LEVY
— APeldoorn —
Dames- en Kinder-Confectie
..... Mode-Artikelen.....

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.
Groote keuze in Costumerokken.
Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521
Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

Een bijzonder Interessant Repertoire van 23—29 Mei.
WORLD-FILM CORPORATION.
Een bijzonder Mysteriese Film-Roman in 5 Afdelingen.

De Schaduw in de Sneeuw
(THE PAGE MYSTERY).
Een uitstekend Film-werk.
Deze film speelt in Engeland en Amerika.
Plaatsbespreken in Olympia aanbevolen!

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,
 Piet Heinplein, Tel. 1587
 1588

Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddag) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafverordening.
 - S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 - IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 - P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
 - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
- LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B. Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80, voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten.
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
 OPPERICHT 2 AUG. 1853. 115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
 's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-
 Kettingstraat 1 Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.
 Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
 Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco. 11

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM. 68

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 88

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
 BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
 (Leeraar school voor Kunstnijverheid) 98

BEGROOTINGEN ZONDER VERBINDING
N. KUIPER
 Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam
 Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER. 31

Tel. 8196. Prinsestraat 6a, Den Haag. Tel. 8196.
 LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.

Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken.
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, met ingang van 1 September a.s., aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer te vervullen is de betrekking van

Leeraar in de Javaansche Taal.

Inlichtingen omtrent deze betrekking zijn te verkrijgen bij den directeur van voornoemde school.

's-GRAVENHAGE, 30 April 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

GEBR. HERS
Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
3 HILVERSUM 3
bevelen zich aan voor **Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen**

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij Stoffeederij
... Matrassen en Beddenfabriek ...
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.- per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. H. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Groote voorraad
Engelsche Stoffen

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELN.

P. F. VAN ROOIJ,
Telefoon 276 - BREDA - Ginnekenstraat 149
GROOTE SORTERING IN
Reiskoffers, Portemonnaie's,
Sigarenkokers, Damestasschen, Portefeuelles
Aktentasschen.

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Voor den Zomer.
BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN
Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM Telefoon 309 Noord

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda.
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

PENNOCK-COMPANY
Stationsweg 26 en 26a, Tel. H 6300, Tel.-Adr.: „Highspeed”
DEN HAAG
BANDOENG
EXPORT van AUTOMOBIEL- en KOETSWERK-ONDERDEELEN
Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes-
2de Schuytstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.- tot f 100.- per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstekantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.